TUNTURILATU

LAPINKÄVIJAIN LEHTI ★ JULKAISIJA TUNTURILA

N:o 2 — 1971

TLA
NOKIA ?
PAJAK 5
LAURILA PENTTI

Bjarne (Jam-Jam) Lampénista ENSIMMÄINEN KUNNIASUSI

Tunturiladun ensimmäinen ja nykyinen puheenjohtaja, ikäsusi n:o 3, Bjarne Lampén on kutsuttu ensimmäisenä henkilönä Tunturiladun kaikkein korkeimpaan "rääthyn", kunniasudeksi. Jo kauan Tunturiladun säännöissä ollut arvonimi on nyt otettu käyttöön ja annettu todella mittavan työn yhdistyksemme piirissä tehneelle henkilölle.

Tunturiladun 25-vuotinen toimintakausi on rakentunut Jam-Jamin kahden perusidean varaan ja kulminoitunut hänen kahteen puheenjohtajakauteensa. Lapinhiihtäjien piirissä kytenyt ajatus yhteisen harrastuksen kiinteyttämiseksi yhdistysmuotoiseksi sai lopullisen ratkaisunsa Tunturiladun aloitettua toimintansa. Jam-Jamin johdolla hänen ensimmäisenä puheenjohtajakautenaan 1946—50 syntyi se toiminta-ajatus ja -linja, jolle koko 25-vuotinen työ on yhdistyksemme piirissä rakentunut ja jossa on eväät tulevallekin toiminnalle. Jam-Jamin ajatus vuodesta vuoteen jatkuvan eräretkiharrastuksen edistämisestä sai voimakasta vastakaikua ja

(Jatkuu siv. 8)

□ *BJARNE LAMPEN, kunniasusi No 1, tunturisusi No 4 ja ikäsusi No 3 syntynyt 14. 5. 1906, Tunturiladun puheenjohtaja vv. 1946—49 ja v:sta 1969.*

25

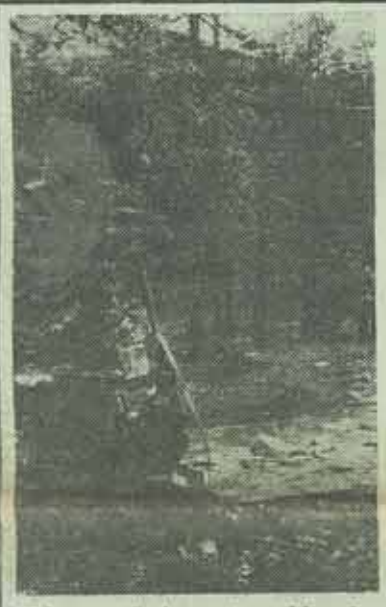
Asiakirjat kertovat, että Tunturilatu perustettiin 9. 11. 1946. Pöytäkirjat kertovat myös, että yhteenkuuluvaisuuden tunne ja viihtyvyys olivat alusta lähtien niin voimakkaat, että viimeinenkin julkinen kulkuneuvo oli mennyt menojansa jo kauan ennen kuin lapinhullut päättivät ensimmäisen yhteisen palaverinsa Tunturiladun merkeissä. — Julkiset asiakirjat eivät kerro, miten kukin kotinsa löysi, mutta jälkiseurauksista päätellen se tapahtui onnellisten tähtien alla. Jotain tuosta alkuajan viihtyisyydestä on jäljellä yhä edelleen. Me asumme ympäri Suomea, edustamme mitä erilaisimpia ammattialoja ja eri ikäpolvia. Mutta meillä kaikilla on ainakin yksi yhteinen piirre. Me rakastamme Lappia. Sen kairoja ja tuntureita. Kun kaksi tunturilaista tapaa toisensa Utsjoen tuntureilla tai maailman suurkaupunkien viilinässä on puheenaihe aina sama: viimeinen eräretki ja uuden eräretken suunnitelmat. Kun tunturilatulainen kysyy toiselta: "minnepäin lomallasi lähdet", ei kysymys suinkaan tarkoita Kanariansaaria tai Pariisia. Lomamatka on lomamatka vasta kun se tehdään napapiirin pohjoispuolelle. Jos jonnekin muualle olet menossa, tunnet olevasi aidossa tunturilatulaisessa ilmapiirissä suoranainen luopio.

Tunturiladun kehitys muistuttaa jossain mielessä tavallisen eräretkeilijän kehitystä. Ensimmäisinä vuosina järjestettiin johdettuja vaellusretkiä jäsenistölle. Silloin pidettiin myös retkenjohtajakursseja. Vähitellen toiminta on muuttunut siksi, että johdettuja eräretkiä ei enää vuosiin ole järjestetty. On todettu, että Suomen Latu ja muut vastaavat järjestöt pystyvät organisoimaan niitä paljon tehokkaammin. Toisaalta retkeilyvälineet, kartat ja yleensä mahdollisuudet liikkua erämaassa ovat parantuneet niin paljon, että nykyisin melko tottumatonkin kulkija voi suunnitella ja toteuttaa eräretken omin päin.

Talkoita järjestämällä on Tunturilatu pyrkinyt keräämään jäsenlään yhteen ja samalla saamaan alkaan jotain konkreettista. Elokuussa 1952 rakennettiin Sudenpesä eli Susipesä, niinkuin sen alkupeiräinen nimi kuuluu. Sitten seurasivat Susikammin, Aku-joen kammin, Morishevin latvajärven kammin ja Kiilopään padon rakennustalkoot. Ykin-sillat ja Susikyrön lukuisat talkoot ovat kai kuitenkin niitä talkootapahtumia, jotka ovat lähinnä jokaisen tunturilatulaisen sydäntä.

Toimintansa saavutuksista ja aidosta tunturilatulaisesta hengestä yhdistys saa erikoisesti kiittää puheenjohtajiaan ja vuosien varrella johtokuntaan kuuluneita jäseniään. Johtokunnan ulkopuolella on lisäksi aina toiminut joukko, jota ilman ei oli-

(Jatkuu siv. 8)

Palaneen Sudenpesän takka, jonkaku ääressä on monta muistorikasta iltaa istuttu, törröttää nyt maastossa kuin poroksi raenneen Sudenpesän muistomerkkinä.

SUDENPESÄ

"Sudenpesä seisoo nyt tanakasti pystyssä Sarvijoen eli Sorvuksen rantatörmällä ...", kirjoitti Latu-lehti vuonna 1952.

Tunturilatulaisiin oli talkoohenki jälleen kerran puhaltanut. Elokuun puolivälissä vuonna 1952 kulki pari venelastillista rakentajia ja rakennustarvikkeita Luirojokea pitkin Karapuljuun, josta matka patikolden jatkui kohti Kaarnepäätä. Kohta oli suihketta ja sähinää Sorvusjoen latvukailla. Siellä tapio kaivantui Kaarnepään kylkeen, saha ja kirves sen rinteellä kasvaviin kelohin. Tunturin juurelle kohosi runsaassa viikossa turvekattoinen kämppä, joka rakentajiensa mukaan sai nimekseen Sudenpesä. Kämpän viimeistelyt suoritettiin saman vuoden syyskuussa, ja näin oli syntynyt uusi tukikohta Saariselän kulkijoille.

Sudenpesä toivotti tervetuleeksi kulkijan joka ilmansuunnalta oli hän sitten porotai rajamies tai vaeltaja muuten vain. Se tarjosi leveän laverinsa väsyneelle ja suojan sateelta, sääskiltä, pyryltä ja pakkaselta.

Parisen kymmentä vuotta se jaksoi, mutta sitten alkoi napumisen merkkejä näkyä seinä- ja kattohirsissä. Uusia kämppiä ilmestyi Saariselkään, mutta Sudenpesä säilytti asemansa suosittuna levähdyspaikkana.

Tunturikerho Kolbma tunsi kämpän kunnostustyön omakseen. Edellisten *rakentajien* esimerkkiä seuraten hekin elokuun puolivälissä palkkasivat rinkkoihinsa rakennustarvikkeet ja kulkivat kohti Sudenpesää nyt pohjoisesta Raja-Joosepin tieltä ja vuonna 1970. *Kämppä hajoitettiin ja nystytettiin* uudelleen. Lahonneiden hirsien tilalle kaadettiin uusia. Takka hajoitettiin ja uudelleen muurattiin. Uusi turvekatto, uudet tilkkeet j.n.e. Kämp-

(Jatkuu siv. 8)

Helvi Nuorgam-Poutasuo:

Saamen kielestä ja saamenkielisestä kirjallisuudesta

Maist. Helvi Nuorgam-Poutasuo.

Saamelaisten lukumäärä on kaikkiaan noin 35 000 Fennoskandian ja Kuolan niemimaan saamelaiset yhteenlaskettuina. Maittain luvut jakaantuvat seuraavasti: Norjassa n. 20 000, Ruotsissa n. 10 000, Suomessa n. 3000 ja Neuvostoliitossa n. 2000. Saamelaiset elävät siis neljän valtion kansalaisina ja heidän asuma-alueensa on pitkä kapea vyöhyke, joka alkaa idässä Kuolan niemimaan itäosista ja jatkuu pohjoisessa Jäämeren rantaa myöten sekä lännessä ja etelässä Kölin vuoristoa pitkin aina Ruotsin Taalainmaan rajoille ja Norjan vastaaville seuduille asti.

Suomen saamelaisalueeseen kuuluu neljä pohjoisinta pitäjää: Utsjoki, jossa saamelaiset ovat enemmistönä, Inari, Enontekiö ja Sodankylä, jossa saamelaisasutus on keskittynyt pitäjän pohjoisosaan. On tietysti muistettava, että melko paljon saamelaisia asuu opiskelun, työn tai avioliiton solmimisen tähden saamelaisalueen ulkopuolella ja usein suurissa kaupungeissa.

□ SAAMEN ELI LAPIN KIELI kuuluu suomalais-ugrilaisiin kieliin, jotka taas yhdessä samojedikielten kanssa muodostavat uralilaisen kielikunnan. Saame on etäsukukielistä läheisintä sukua itämerensuomalaisille kielille (liivi, viro, vatja, vepsä, karjala-aunus, suomi) kun taas esim. unkarin kieli on huomattavasti etäisempi sukukieli. Suomen ja saamen kielten sukulaisuus juontuu vuosituhansien takaa. Nykyisin vallitsevan käsityksen mukaan saamelaiset asuivat itämerensuomalaisen yhteisajan alussa tämän läntisen suomalais-ugrilaisen haaran välittömässä naapuruudessa. Tätä nk. varhaiskantasuomalaista aikaa kutsutaan myös suomalaislappalaiseksi ajaksi. Ajallisesti varhaiskantasuomalainen kausi oli ennen Kristuksen syntymää — noin 2500 vuotta sitten — jolloin suomalaisten esi-isät asuivat vielä Suomenlahden eteläpuolella. Saamelaisten varhaisena sydänalueena pidetään Laatokan ja Äänisen välistä kannasta. Täältä käsin he retkeilivät turkisten ja peuranpyytäjinä yli koko Suomen Jäämeren rannikolle saakka. Vähitellen saamelaisten oli pakko väistyä tältä edellämainitulta sydänalueeltaan muiden kansojen tieltä pohjoiseen ja väistymistä suomalaisten tieltä on tapahtunut meidän päiviimme saakka.

□ SAAMELAISTEN RODULLISESTA ALKUPERÄSTÄ on tutkijoiden keskuudessa aina ollut hyvinkin erilaisia käsityksiä. Suomessa ollaan nykyisin akateemikko Erkki Itkosen, kuuluisan fennougristin ja maailman johtavan lappologin, kannalla. Hän kirjoittaa: "Todennäköisimmän käsityksen mukaan itämerensuomalaisten kansojen lähimmät kielisukulaiset, mutta huomattavasti toisenlaista rotutyyppiä edustavat lappalaiset ovat varhaiskantasuomalaista metsästäjäheimoa, joka pohjoisilla pyyntiretkillään on sekaantunut Fennoskandian erämaissa jääkauden jälkeen asuneeseen, tuntematonta alkuperää olevaan väestöön." Nykypäivinä lappalainen eli saamelainen rotu ei kovinkaan silmäänpistävästi poikkea suomalaisesta rotutyypistä, mihin on syynä vuosisatojen kuluessa tapahtunut verensekoitus sekä suomalaisiin että skandinaaveihin. Toisaalta saamelaisten sulautuminen suomalaisiin, jota on tapahtunut varsinkin itä- ja pohjois-Suomessa, on tasoittanut rotueroja.

□ KIELI- JA KANSATIETEILIJÄT ovat yksimielisiä siitä, että saamelainen heimo tai kansa oli vielä ennen pohjoiseen siirtymistään kielellisesti melko yhtenäinen ja tätä aikaa kutsutaan kantalappalaiseksi kielikaudeksi, jonka katsotaan päättyneen noin 800 jKr. Saamelaisten hajaantuessa pohjoisiin erämaihin asutusryhmien — sukujen, kylien eli "siitojen" (vanha saamelainen yhteiskunnan muoto oli "siita") — väliset tiiviit kosketukset katkesivat ja kantalapin kieli hajosi eri murteiksi. Nykyisin murteiden väliset erot ovat niin suuret, että voidaan puhua eri saamelaiskielistä ja katsoa näiden saamelaiskielien muodostavan saman tapaisen kieliperheen kuin itämerensuomalaiset kielet.

□ SAAMELAISIA KIELIÄ on yhdeksän, ja ne kuuluvat kolmeen pääryhmään: 1. Eteläsaame, jota puhutaan Ruotsin ja Norjan saamelaisalueen eteläosissa (Keski-Skandinaviassa). 2. Keskimurteet, joita ovat uumajan-, piitimen-, luulajan- ja pohjoissaame, jota kutsutaan myös

(Jatkuu siv 6)

KUOKTEN KUULUMISET

Kevättalvella, tarkemmin helmikuussa, aloitti Tunturikerho Kuokte viidennen toimintavuotensa.

Kerhon varsinaisia kokouksia on ollut tämän vuoden aikana vain neljä, mutta lisäksi kuluneena kesänä yhdessäolot ovat vaihdelleet suunnistus-, pyörä- ja patikkaretkien merkeissä.

Kerhomme keskuudesta alkunsa saanut Helatorstain vaellus välillä Hyvinkää—Helsinki, veti keväällä mukaansa yllättävän runsaasti osanottajia.

Tulevaisuudessa saanemme apua Tunturiladulta k.o. vaelluksen järjestelyissä. Ehkä jo ensi keväänä entistä useammat lapinkävijät ym. luonnonystävät huomioivat retken ja tulevat kanssamme taivaltamaan kesään herääväässä luonnossa!

Kesäkuun alussa oli parin kerholaisemme toimesta järjestetty luontopolku Paarijoen maastoon. Tämänlaatuinen retki oli paikkakunnalla ensimmäinen ja osanotto siihen oli kohtalaisen runsas. Reitin varrella oli suoritettava pieniä tehtäviä, myös suunnistusosuus kuului siihen.

Mukanaolleet esittivät järjestäjille toivomuksen, että uusi retki järjestettäisiin syksyllä. Toiveita on, että se järjestyy!

Suomen Ladun leiripäivillä oli useita "telttakuntia" kuoktelaisia mukana. — Näyttivätpä eräät saaneen siellä jonkinlaisen "kyykkätartunnan", ehkä ensi kesän leiripäivillä nähdään...

Susikyrön talkoissa heinäkuussa edusti kerhoamme "vakiojoukko", samat kaverit ovat ollee niissä puuhissa mukana aikaisemminkin.

Lapinvaelluksilla olivat monet "täkäläiset" lomiensa aikana, terveisiä on tuotu niin Saariselän itäiseltä laidalta kuin Haltin maisemista ja monesta paikasta siltä väliltä. Syksyn aikana saanemme kuulla retkivaikutelmista sekä sanoin että kuvin.

Tämän hetken touhuja on valmistautuminen vuosikokoukseen. Sitä ennen suoritamme jäsenkunnan keskuudessa eräänlaisen mielipidetiedustelun, josta saamme vihjeitä tulevaa toimintaa varten.

Mauno Lindholm in memoriam

Kevätkesän kukkiessa heleimmillään saapui surunviesti — tunturisusi Mauno Lindholm on poissa. Kipeänä tunnemme tamperelaisten tunturiretkeilijöiden keskuudessa yllättävän poismenon. Hänen persoonallinen, hyväntahtoinen huumorinsa oli yksi niistä tekijöistä, jotka alusta alkaen ovat sävyttäneet kerhomme toimintaa ja luoneet sen hyvän toverihengen, joka joukossamme vallitsee. Hän oli joukkomme nestor, mies joka taustalla olevana huomaamattomin virikkein inspiroi meitä toimintaan. Manu oli yksi niistä, jotka loivat pohjan tunturikerhotoiminnalle Tampereella. Hänen aloitteestaan kutsuttiin tamperaisten tunturisuslen laumaa koolle jo vuosia ennen Tunturikerho Kolbman perustamista. Yhdessä teimme silloinkin retkiä ja keskustelimme sydämiämme lämmittävästä tunturisatteesta. Hänen luonnonrakkautensa ja kiintymyksensä eräelämään tuli silloin voimakkaana esille. Lapinretkien erikoisharrasteena oli hänellä kalastus. Pilke silmäkulmassaan hän kalastamaan lähtiessään kertoi hakevansa perheelleen elantoa. Kuitenkin saaliin saanti oli hänelle useinkin vain sivuseikka. Pyyntiretket olivat hänelle hyvä keino päästä luonnon pariin, varsinkin Lapin erämaiden mahtavien maisemien keskellä hän oli onnellinen. Sinne hän suuntasikin matkansa niin usein kuin monilta toimiltaan ehti. Monet tunturilatulaiset oppivat tuntemaan hänet milloin Kiilopäällä, milloin Susikyrössä kalastusvälineidensä kanssa puuhailevana, aina valmiina kertomaan pienen huumorin kyllästämän tarinan rikkaan elämänsä vaiheilta.

Hänen ystävänsä ja retkitoverinsa tulevat aina muistamaan hänen leppoisan olemuksensa, hyväntahtoisen huumorinsa ja valoisan elämänkatsomuksensa velvoittavana esimerkkinä tunturilatulaisessa toiminnassamme. Olemme menettäneet paljon.

YS

Kolbman kuulumisia

Tunturikerhomme toiminnallisekssi päätapahtumaksi muodostui kuluneena toimintakautena Käsivarren Lappiin huhtik. suuntautunut hiihtoretki. Osanottajia ilmoittautui niin runsaasti, että joukko jouduttiin arpomaan kahteen ryhmään, jotka lähtivät vaeltamaan eri paikoista Neljäntuulen tieltä tavaten toisensa tunturissa reittien risteillessä keskenään. Retken tarkoituksena oli mm. rinkkapulkan kokeilu ja tavoitteena Ropin ja Terbmiksen maisemat. Yöpymiset tapahtuivat osin uusissa lasikuitu-, osin "vanhoissa" hirsikämpissä. Tämän, olosuhteiltaan vaativan retken osanottajat saapuivat Kilpisjärvelle tyytyväisinä, takanaan kappale hienoa tunturihiihtoseutua ja eräretken jännittävät kokemukset.

Hiihtoretkiä tehtiin muuallekin Lappiin pienemmin ryhmin, viimeinen toukokuun hangilla Muotkalle ja Lemmenjoelle. Kesä oli meille kolbmalaisille, niinkuin tietysti kaikille tunturilatulaisille, viikasta retkeilyaikaa. Susikyröä olimme mekin mukana kunnostamassa — syntyi kellari ja syntyi liiteri. Kukakahan ehtii verhoamaan niiden kohdalta majan alustan esim. vierekkäin asetetuilla, harmailla keloriu'uilla — mallia saunan pukuhuone. Jokin muukin hyvä verhoilutapa on tietysti hyväksyttävä.

Kuluneena toimintakautena varsinaisesti on toiminnassamme avautunut uusi sektori. Olemme nim. ryhtyneet käyttämään lapinretkillä saamaamme kokemusta ja niitä tietoja ja taitoja, joita jokaiselle tunturiretkeilijälle pakostakin karttuu, erilaisissa retkeilyyn liittyvissä kilpailuissa. Viime syksynä osallistuimme ensimmäisiin valtakunnallisiin Erävaelluksen mestaruuskilpailuihin yhdellä joukkueella. Tämän syksyn kilpailuissa edusti kerhostamme Tunturilatua jo kaksi joukkuetta ja kahdessa muussakin tamperelaisessa partiossa oli toinen osapuoli kolbmalainen. Viime vuoden kokeiluluontoista osallistumista SL:n Leiripäivien vaelluskilpailuun seurasi kuluneena kesänä kahden joukkueen rynnistys Vihdissä Salmin maastossa. Olemmekin tulleet siihen tulokseen, että osallistuminen näihin ja muihinkin vastaaviin kilpailuihin on mitä parhainta mainosta Tunturiladulle ja tunturiretkeilyaatteelle yleensä.

Oman kerhomme piirissä järjestimme Kuhmoisten Lortikkaan suuntautuneen kevätretken yhteydessä mielenkiintoisen tehtäväkilpailun suunnistuksineen. Kilpailu oli kokeilu käsittäen erilaisia arvioinneja, luonnontuntemus- ja tunnistamistehtäviä ym. Päätteeksi oli Lortikan jylhässä maastossa vaikeahko suunnistus. Kilpailujen jälkeen oli kaikkien yksimielinen ajatus, että kisasta on tehtävä jokavuotinen tapahtuma, jota voidaan vielä painottaa enemmän retkeilyyn liittyvillä tehtävillä.

Kerhoillat ovat jälleen tänäkin vuonna olleet se toimintamuoto, joka on koonnut kerholaisia eniten kokoon, vaikka esim. erävarusteiden kokeilu rakotuilla yöpymisineen ja muutkin retkeilyt ovat olleet nekin suosiossa. Kerhoilloissa on askarreltu ja kunnostettu retkeilyvarusteita, vaihdettu kokemuksia sekä keskusteltu toimintamuodoista ja välineistä. Lapin kartat ja retkikuvat ovat myöskin olleet aina mielenkiinnon kohteina. Kerhoilloissa on lausuttu moni hyvä toimintavihje ensimmäisen kerran julki. Kerhoiltojen antina olemme saamassa hyvän anorakin käyttöömme. Jo kauan on keskusteltu vaativaan tunturiretkeilyyn sopivan anorakin tarpeesta. Keskustelujen tuloksena olemme valinneet hyvän kankaan, sopivan värin ja mahdollisimman monikäyttöisen mallin. Koekappaleet olemme jo saaneet valmistajalta "puitavaksi" viimeisiä parannuksia silmälläpitäen. Asiaan palataan myöhemmin. Myös louteiden ja laavujen valmistus voidaan aloittaa, sillä ensimmäinen kangaserä on jo saapunut. Kerhon toiminta menettäisikin paljon, jos jostakin syystä joutuisimme lopettamaan nämä joka maanantaiksi kiteytyneet kokoontumisemme linja-autoaseman kerhohuoneelle.

Tulevaisuuden verhoakin kasi tässä voidaan hiukan raottaa. — Olemme hieman katselleet jonkinlaista tukikohtaa sopivan retkeilymaaston keskeltä täältä Pirkanmaan alueelta. Vahva vinkki asiasta on jo saatukin, joten toivossa on hyvä elää.

YS

NJELLÄN KUULUMISET

Kesän mentyä on itsekullakin tuoreessa muistissa lomaretket lapin kairoilla tai jossakin muualla. Syksy on taas saapunut, mukanaan säännölliset kuviot harrastustenkin parissa. Tunturikerhomme on kokoontunut kesälläkin pääasiallisesti saunailtojen merkeissä. Viimeisin oli 26. 9. -71 Pieksämäellä Viljo Teittisen Kelopirtillä, jonka hirret olivat tuodut lapista ja tulos vaikuttava.

Lapissa on meilläkin käyty retkeilemässä ja talkoilemassa. Pekka Huttunen on taas kerran ollut Susikyrön hiihto- ja talkooviikkojen johdossa.

Susikyröstä puhuttaessa haluan näin julkisestikin kiittää rouva Lankista lahjastaan Susikyrön käyttäjille. Toukokuisen pyykkipäivän tuloksena Vuontispirtillä oli puhtaat patjanpäälliset Susikyröön. Koko toimitus oli ilmainen aina pesupulvereita myöten. Kiitokset ja terveiset sinne Vuontispirtille.

Susimaisia suhteita vahvistelimme kesäkuussa Suomenlahden ulkosaaristossa. Ladun leiripäiville osallistuttiin Pieksämäkeläisten voimin.

Suurin ja näkyvin saavutuksemme Njellän puitteissa on uusi hihamerkkimme. Sen hankkimisesta oli käyty keskusteluja ja pyydetty ehdotuksia. Ylättäen löytyikin taiteilija kerhostamme ja asia lähti hulstamaan. Merkin on suunnitellut Veikko Tyrväinen Pieksämäeltä. Pidämme merkkiä onnistuneena ja kerhoamme tasaveroisena jo merkkinsä saaneitten kerhojen rinnalla.

Lähitulevaisuuden suunnitelmissa on vuosikokous ja valmistautuminen Tunturiladun 25-vuotisjuhliin. Susiaisissa nähdään, saako kerhomme osansa tämän syksyn susisadosta.

Eila Hämäläinen

Kuhttan kuulumisia

Kuhtta on kuluneen vuoden aikana perustettu tunturikerho. Ensiaskeleet ovat olleet horjuvia, kuinkas muuten. Mutta alkuun on päästy. Kerholla on ollut kokouksiltoja kerran kuussa ja parhaissa kaksi. Niissä on katseltu kuvia, tehty retkisuunnitelmia ja suunniteltu oma hihamerkki, mikä ilmestyy painosta aivan lähiaikoina.

Kuhtta on järjestänyt pari koko perheen ulkoilupäivää, joilla on suunnistettu, patikoitu, saunottu ja paistettu makkaraa. Yleisömenestystä on ollut, mutta enemmänkin olisi mukaan mahtunut.

Kevättalvella jutasivat kerhon ensimmäiset viralliset edustajat Saariselän tuntureilla. Kesällä pari innokkainta teki vaellusmatkan Kilpisjärvi — Malla — Peltsastugan — Paras — Jäämerenvuono — Goutajärvi — Lossujärvi — Porojärvi — Kilpisjärvi. Matkalta kertyi kilometrejä linnuntietä 258 ja maastohyvityksineen 309.

Elokuussa 33 kuhttalaista kävi valloittamassa Haltin. Toiset Hetlgskogenista ja toiset Kilpisjärveltä käsin. Sillä matkalla luotiin oma kuhttalainen fiilinki.

Syksyn alkajaisiksi kävi Erik Pihkala kertoilemassa kokemuksistaan Grönlannissa ja vähän muuallakin. Puotila-päivillä kerättiin rahaa arpajaisten avulla.

Kuhttalaisia on noin 40. Syksyn ja talven suunnitelmiin kuuluu rinkkapulkan teko ja joulupakettien lähettäminen kahdelle perheelle Lappiin. Samoin tehtiin jo viime jouluna.

Alku ei siis näytä hullummalta. Vireyttä, innostusta ja lisää jäseniä tunturien merkeissä toivomme edelleen.

Alpiini

Jakelutie on lyhentynyt – palvelu E-myymälöissä tehostunut

E-jakelukeskukset palvelevat E-myymälöitä. Ne hoitavat tavaran hankinnan, varastoinnin ja kuljetukset joustavasti, aikaa ja kustannuksia säästäen. Tämä kaikki koituu kuluttajan eduksi monella tavalla: E-myymälöissä on tarkoin valittu ajanmukainen tuotevalikoima ja kuluttajalle ystävällinen hintataso.

Tuoretavarat entistäkin tuoreempina E-myymälästä

E-jakelukeskukset hankkivat myös tuoretavarat. Ajanmukaisten kylmätilojen, uusien pakkauskoneiden ja tarkoin suunniteltujen kuljetusreittien ansiosta E-myymälöiden tuoretavarat ovat todella tuoreita.

Luottamustojen osoite

E MYYMÄLÄT · CENTRUM

LIITY TUNTURILADUN JÄSENEKSI

tällä lipulla ja postita se täytettynä osoitteella Tunturilatu ry. Korkeavuorenk. 25 00130 Hki 13.

Liityn Tunturiladun jäseneksi

Nimi ..... synt. .....

Ammatti .....

Osoite .....

Puhelin .....

(Jäsenmaksu 7 mk vuodessa)

Tunturilatur.y.

☐ Johtokunta
puheenjohtaja
Bjarne Lampén,
varapuheenjohtaja
Antero Tarvainen.
Jäsenet: Toivo Harjanne, Hannu Hiltunen, Sirkka Laakso, Alpo Lahti, Tapani Piirainen, Yrjö Suuniittu ja Olli Virtanen.

Sihteeri: Leena Heinonen, Limnigantie 40 A 2; 00550 Helsinki 55; puh. 794 198.
Kortistonhoitaja: Anneli Peltonen, Alkutie 27; 00660 Helsinki 66; puh. 749 263.
Juhlavuositoimikunnan sihteeri: Eija Tarvainen, Haagan Urhellutie 13 A 22; 00320 Helsinki 32 puh. 573 775.

☐ Jäsenlehti
Tunturilatu
Toimittaja Erkki Wiksten, Yläkiventie 5 K 187; 00920 Helsinki 92; puh. 335 878.

☐ Naistoimikunta
Kokoonkutsujana Kirsti Päivärinta, Pietarinkatu 19, 00140 Helsinki 14; puh. 631 531.

☐ Susikyrö — tunturimaja
os. Raattama, Ylikyrö
Susikyrön rakennuspäällikkö: Pekka Huttunen, Joukontie 27, Pieksämäki.
Susikyrön isäntä: Ossi Issakainen, Muonio.

☐ Susivaliokunta
Puheenjohtaja Aarno Wäänänen.
Sihteeri: Ella Wäänänen.
Jäsenet: Toivo Harjanne, Kauno Laine ja Tuure Saarinen.

☐ Tunturikerhot:
Koukte (2) Hyvinkää
Puheenjohtaja Pekka Järvinen, sihteeri Kaisa Hyvönen, kaup. vanhainkoti, Hyvinkää.

☐ Kolbma (3) Tampere
Puheenjohtaja Yrjö Suuniittu, sihteeri Väinö Martikainen, Tesomajärvenkatu 8 B 9, 33310 Tampere 31.

☐ Njellä (4) Pieksämäki — Mikkeli
Puheenjohtaja Pekka Huttunen, sihteeri Eila Hämäläinen, Nuijamiestenkatu 2) B 10, Mikkeli.

☐ Vihtt (5) Vaasa
Puheenjohtaja: Aare Orhanen.
Sihteeri Paavo Finnilä, Malmönkatu 17, Vaasa.

☐ Kuhtta (6) Helsinki (Vartiokylä)
Puheenjohtaja Alpo Mäntynen, sihteeri Tuija Tukia, Klaavuntie 7 G; 00910 Helsinki 91; puh. 334 075.

Helsinki 1971, Paasipaino

Maire Kalanti:

LAPPALAISTEN USKONNOSTA

☐ JAKOB FELLMAN, Lapin tutkija ja Inarin ja Utsjoen kirkkoherra, sanoo lappalaisista puhuessaan, että erillään asuva ihminen muuttuu itseensäsulkeutuneeksi ja äreäksi, mielikuvitus on pakotettu lepoon. Silti on Lapin kansa pystynyt luomaan lapsellisen naivin, mielikuvituarikkaan uskonnon, joka kansoittaa koko luonnon jumalolennoilla ja haltijoilla, mutta johon ei kuulu temppeleitä eikä pappeja sanan tavanmukaisessa merkityksessä.

Jumalolento Tiermes eli Beive eli Stuorra Junker sai asumuksen läheisyyteen itselleen jumalankuvan nimeltä seita, jonka edessä rukoiltiin ja jolle tuotiin uhrilahjoja. Seidalla oli oma alueensa. Sitäpaitsi oli eräänlaisia suurseitoja, joiden "alaisina" oli valtavat tienoot, ja nämä olivat tavallisesti luonnonihmeitä suurenmoisilla seuduilla. Lapintutkija Schefferus sanoo yksin Luulajan Lapissa olleen 1600-luvulla 30 seitaa. Tavallinen seita oli pöytä tai lava, jonka ympärille sijoitettiin uhrilahjaksi komeita poronsarvia ja johon johtava polku koristeltiin lehvin. Naiset eivät saaneet tulla seidan lähettyville, eivät edes käyttää sille johtavaa polkua, sillä naista pidettiin epäpuhtaana olentona.

Monissa Lapin paikannimissä esiintyvät osina sanat ALLES tai PASSE, jotka tarkoittavat pyhää: Allasjavre (-järvi), Passejok (-joki). Paadarjärvi, joka päilyy hohtavan sinisenä ja todella tuntuu jotenkin salaperäiseltä, on ollut seitapalvonnan kohteena.

Usein oli seita jokin erikoislaatuinen kivi. Gedgge Ibmel eli Jubmel, kivijumala, oli mahtavampi kuin puujumala. Erikoisen arvokkaita olivat sellaiset kivet, jotka muistuttivat ihmistä. Kuva siveltiin poronverellä ja karhunihralla juhlatilaisuuksissa, sillä jumalaa oli huollettava hyvin, jotta hän antaisi palvojalleen riistaonnea. Usein oli seidan ympärillä aitaus. Jos kyseessä oli niin pieni seita, että sitä voitiin liikutella, se tavallisesti nostettiin ylös kerran vuodessa, sille valmistettiin lehvistä alusta ja sen ympäristö koristettiin myös.

Mutta — jos ilmenikin, ettei jumala ollut anojalle suosiollinen, saatettiin uhrilahjat viedä pois, ja jopa jumalten hylkääminen oli tavallista lappalaisilla, jotka muuttivat usein asuinpaikkaansa. Ennen muuttoa poltettiin "voimaton" puuseita, kiviseitaa taas pahoinpideltiin ruoskimalla ennen poislähtöä.

Lappalaisilla oli lukuisasti jumalolentoja, sekä mies- että naispuolisia. Ylijumala oli edellä mainittu Jubmel. Kerran Perkel vangitsi Jubmelin, latoi hänen päälleen suuren vuoren ja piti häntä siten vankina. Kauan yritettyään Jubmel vihdoin viimein pääsi vapaaksi ja valmisti Perkelille saman kohtalon. Koska Perkel vapautui samalla tavalla kuin Jubmel, oli häntäkin palvottava, siis yhden palvottavan sijasta tuli kaksi.

Lappalaiset uskoivat sekä sielun kuolemattomuuteen että ruumiin uudistumiseen kuoleman jälkeen. Tutkijat ovat kuitenkin otaksuneet, että tämä uskomus on varhain lainattu kristinopista. Myös eläinten ylösnousemukseen uskottiin, ja tähän perustuu tapa uhrata luita ja haudata ne maahan. Vainajalle annettiin mukaan myös työkaluja, ja kun hän oli levännyt haudassaan kolme vuotta, tuotiin hänelle vielä vähän tupakkaa tai jotakin muuta, joka oli ollut hänelle mieluista hänen elinaikanaan.

Kuolleitten asunto Jabme aibmo tai Tuonenaimo oli sama kuin suomensukuisten Tuonela. Se sijaitsi maan alla ja siellä vallitsi Jabme akka eli kuolleitten äiti kaikkia vainajia. Jabmei oli hyvien päämies, jotka viipyivät manalassa määräajan ennen siirtoa yläisihin taivaisihin, ja myös pahojen, jotka puolestaan joutuivat ikuiseen kadotukseen, Rota aimoon, syvälle maan sisuksiin. Siellä vallitsi vuorostaan Rota akka, sairauksien äiti. Manalalla oli monta nimeä: Huodno aimo eli huono koti, Shappas aimo, musta koti, Fastes sadjai eli vaikea olotila.

Jokaisella ihmisellä oli erikseen elämä, henki ja sielu. Elämä oli sama kuin elintoiminnat, henki yhtä kuin hengitys ja sielu taas ikuisesti säilyvä, mikä Tuonelassa varustetaan uudella ruumiilla.

Kyläkuntien suurista välimatkoista johtuen oli eri alueidenkin uskonnossa suuria erovuuksia. Oikeastaan ainoastaan noidat olivat lopullisesti selvillä uskon asioista, varsinainen kansa omisti vain vähän pintatietoa. Ja vain noidat osasivat käyttää noitarumpua, joka oli välttämätön väline jumalten tahdon selville saamiseksi. Kaikki tarvittava pyydettiin jumalilta. Kun koko jumaltietous oli vain muistin varassa kirjoitustaidon puuttuessa, oli jo paljon vanhan tietoa unohtunut varhaisimpienkin Lapin tutkijoiden ryhtyessä puuhaansa. Sitäpaitsi oli kristinusko ja pelko rangaistuksesta suuri tekijä entisen uskonnon unhoon joutumisessa.

Kerrotaan Somplon lappalaisten pitäneen jumalanaan sitä, jonka he ensiksi aamulla kodasta ulos tullessaan näkivät. Tästen jumalhahmo vaihtui joka päivä. Inari oli ukkosenpalvonnan pääpaikkoja ja Inarin Muddusjärven rannalla oli Akka naisjumalalle pyhitetty kallio. Tämä viimeksi mainittu oli harvinaisuus, sillä yleensä näyttää puuseita esittäneen useimmiten naisjumalia.

Jumalhahmojen lisäksi oli haltioita, joita ei tarvinnut palvoa uhrilahjoin. Näitä asusti kaikkialla. Koltat mm. uskoivat, että jokaisella lähteellä oli oma haltijansa. Tunnetuin haltiahahmo, jonka ympärille on kiertynyt Lapin hauskimmat kansansadut, oli Staalo eli Taalo. Lappalaisten mielestä hän on "rietas" eli paholaisen ystävä, puoleksi ihminen, puoleksi piru. Taalot elävät samoin kuin Lapinkylässä yleensä eletään, ja joskus tuo karhumainen, mutta karvaton hahmo saattoi ryöstää lappalaisneidon puolisokseen.

Yöjuoksu 8. 7 -71

Motto:
Vain paras on
kyllin hyvä.

Siinä se oli vuori. Kaivattu ja haaveksittu etappi. Kovasti teki mieli kiivetä sen huipulle. Väsytti ja nälkäkin oli. Olihan takana jo melkoinen marssi. Aurinko painui terävien vuorenhuippujen taakse. Jotain oli tehtävä, jos mieli vuorelle.

Ryhmäkeskeinen, kollektiivinen ruokakomento käyntiin. Ja katso — väsymys katosi nälän mukana. Innostus kasvoi. Yksimielinen päätös: ylös mäkihin!

Alku sujui kevyesti. Jalan alla pehmeä sammalikko. Sitten vuori alkoi näyttää voimansa. Meidän voimamme hiljalleen ehtyivät. Jo kymmenen metrin yhtämittainen nousu sai palkeet puhkumaan kuin höyryveturin männät. Vilkaiset vieressä kiipeäviä kavereita — ei paremmin heilläkään. Silmät päässä pyörivät kuin haukoilla. Kylmillä kivillä istuttiin, levähdettiin. Maisemat saivat kaiken aikaa lisää ulottuvuutta, pelottavaa kauneutta. Aurinko kaukana jäämeren yllä alkoi kaartaan kohottaa. Kukkia kivien koloissa, lumen ja jään keskellä. Joukosta joku niitä suuteli. Syy: mikä lienee ...

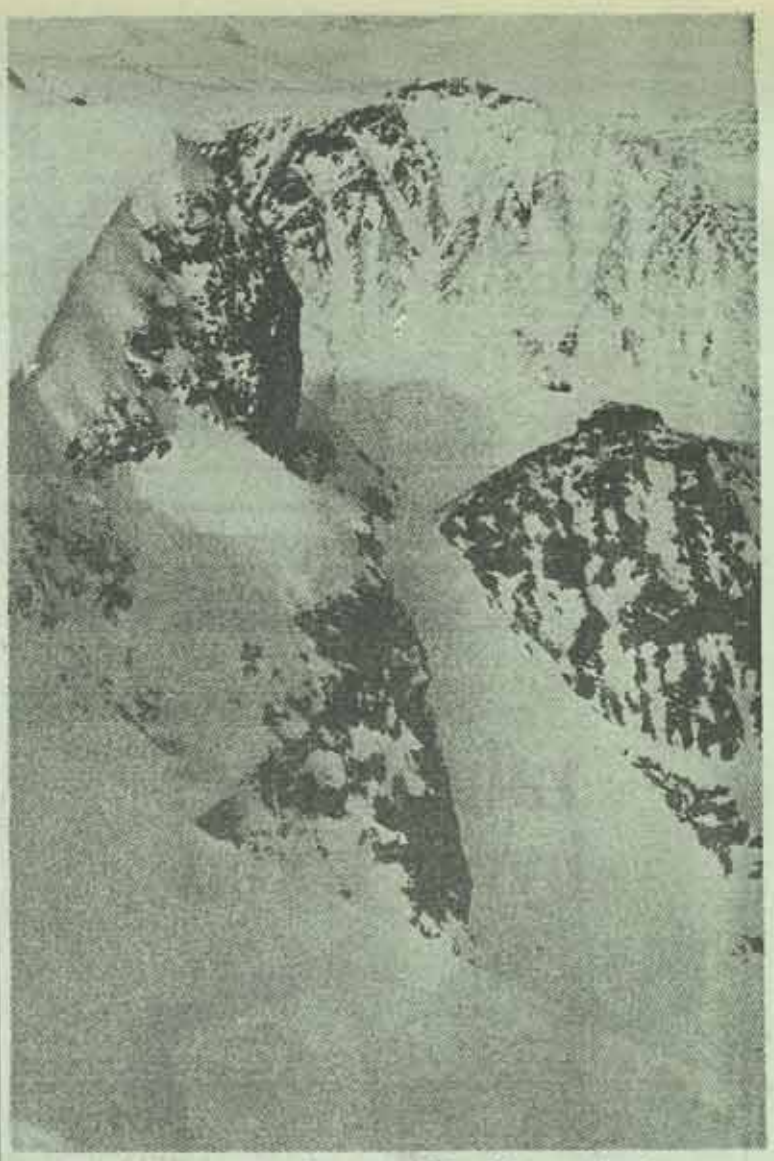
Huippu piiloutui yhä vain uusien jyrkänteiden taakse. Eräs sanoi jo olevansa huipulla. Pienen neuvottelun jälkeen kiivettiin taas — kaikki yhdessä. Sitten yht'äkkiä oli huippu siinä edessä. Kivikasa sokeritopan tuipulla. Oli silmälle näkökenttää. Ei törmännyt katse esteisiin. Mieli tuntui juhlalliselta ja kevyeltä. "Me teimme sen" — sittenkin.

Alaspäin tulo oli kevyempää kuin nousu, ehkä muuten hankalampaa. Leirille päästyä alkoi ankara plätynpaisto. Plätyt syötyään ja aamukahvin juotuaan, kas silloin oli kello jo viisi aamulla. Vuorelle oli lähdetty kello 21.00 edellisenä iltana.

Siinä mietittiin, kukin taholtaan, edellisen päivän sattumuksia. Kohtalo kai kuljetti karavaanimiehet ja -tyttäret yht'aikaa Gappohyttanille. Kai se oli yhteinen innostus nousta tuolle vuorelle, joka sai aikaan sen, että pienet hankaluudet ja väsymys voitettiin. Allekirjoittanut oli jo suunnitellut vuoren ohitettavaksi. Oli muka kehno ilma, polvi kipeä ja ankara aikapula. Piti näet ehtiä muuallekin. Nuo syyt kumoutuivat kaikki. Pilvet väistyivät, ilma kirkastui aurinkoiseksi tyvenekši illaksi. Kipu polvessa, joskaan ei hellittänyt, niin ainakin muuttui siedettävämmäksi. Sitten järkeiltiin aikapulmaa sitten, että jos yö nukkumisen sijasta käytetään vuorelle kiipeämiseen, niin ei se vaikuta karavaanin marssiohjelmaan. Paljon painoi vaa'assa myös se, että suuremmalle joukolle yritys oli turvallisempi. Ja se onnistui!

Takana on retki vaivoineen ja rasituksineen. Taakse jääneet siellä vietyt hetket. Aika on taas kerran työssä kullaten ne unohtumattomiksi muistoiksi. Kaikki harmit ja hankaluudet unohtuvat. Se mikä jää jäljelle, on aitoa ja arvokasta, ikuisesti kairankulkijan omaa. Niistä muistoista saa voimaa kestää siihen saakka kunnes taas sääsket purevat ja reppu hiertää hartioita, sateen piestessä partaista naamaa. Se on elämää, eikä mitään kitumista sanois lappalaiset.

MOUNTAIN

Niillä, jotka sattuvat käymään Kebnekaisen maisemissa, on mahdollisuus pistäytyä tunturihuipulla, jonka nimeä ei ennen ole ollut luetteloissa. Muistattehan viime talvisen jutun, kun Kebnekaisen pohjoispuolella oleva tunturihuippu sai Kekkostshokan nimen. Retkeä sinne valmisteleville julkaisemme tässä kuvan siitä huippuryhmästä, missä Kekkostsokka on. Kuva on otettu Kebnekaisen huipulta ja luultavasti kukaan ei siitä suoraan lähde yrittelemään Kekkosen laelle. Voipi sortua jyrkänteeseen ja kokea elämänsä lopuksi vielä lumivyörynkin. Silti, hyvää matkaa.

OLET VARMAAN HUOMANNUT
lehdessämme retkeily- ja kuntoliikunta-palstan.
OLETKO HUOMANNUT, ETTÄ
se ilmestyy säännöllisesti torstaisin?
Tilaa DEMARI puh. (90) 771 937

SUOMEN
SOSIALIDEMOKRAATTI

Vihttan kuulumisia

Tunturikerho Vihttan toiminta on kevättalvella jatkunut vilkkaana. Jo sydäntalvella alkanutta ensiapuohjausta ovat kipusiskomme jatkaneet ja vihttalaiset ovat varttuneet viisaudessa ja saaneet käytännössä koetella ja soveltaa taitojaan. Kokeneet suunnistajamme ovat tutustuttaneet vasta-alkajia kompassin käyttöön sekä kartan salaisten merkkien ymmärtämiseen ja lukemiseen ja jopa Erkki seisten Öjbergin hiihtomajan pöydällä sai takan otsaan liidulla loihdittua melkein koko lähimaaston.

Varsinkin viikonloppuisin, mutta useat jäsenistämme tämän tästä viikollakin, nousivat suksilleen ja suuntasivat ne kaupunkia ympäröiville laduille. Puheenjohtajamme Aare oli kin aamupäivisin varmimmin tavattavissa Hietalahdesta ulospäin johtavalla ladulla, ja oli hän mukana vaikeissa keliolosuhteissa avaamassa Vihtta latua. Ratamestarimme Arvi on jo valmiiksi suunnitellut tulevaksi talveksi Vihtta-ladulle erinäisten kilometrien pidennyksen.

Huhtikuun hyvillä keleillä kävimme parinkymmenen hengen voimalla ulkosaaristossa soveltamassa käytäntöön opittuja suunnistustaitoja ja oli todettava, että pätevää opetusta oli saatukin sillä Eevan ja Erkin huvila ja siellä höyryävä hernekeitto löytyivät vaivatta.

Suunnistusharjoituksiin kokoonnuttiin keväällä pariin otteeseen ja vielä syksylläkin Hellaksen majan maastoon.

Kesäisistä lomamatkoista ja huviloillamme kulkemisista huolimatta kävimme yhteisellä veneretkellä kerrassaan 42 hengen voimalla. Heinäkuisena iltana suuntasimme askeleemme Kalarantaan, josta moottorivene Bris kuljetteli meitä sokkeloisessa saaristossamme. Ja sitten syysillan hämyssä johdatteli Kauko meidät lähes yhtä suurena joukkona bussillaan tutustumaan Alskatissa sijaitsevaan seurakunnan leirikeskukseen. Kalervo siellä upeilla värikuvillaan antoi meille väläyksiä kesäisestä Kautokeino-Kilpisjärvi vaelluksesta, johon hän Aaren kanssa osallistui.

Olimme jo keväällä suunnitelleet syksyksi ruskaretkeä Lappiin ja osallistujamäärässä kerrassaan yllätyimme kun perjantai-iltana 17. 9. Kaukon ohjaama suuri linja-auto täyttyi ja niin köröttelimme Äkäslompoloon, jossa aamutunneilla majoituimme Tammitievaan sekä Ylläsmajaan kerrassaan yli neljänkymmenen hengen voimalla. Kun lisäksi laskemme omilla autoillaan jo aikaisemmin sinne menneet, oli Äkäslompolon maastossa kaikkiaan yli 70 henkeä vaasalaisia nauttimassa valtavan upeasta ruskasta kyseisen viikonlopun aikana. Retkemme osui parhaaseen ruska-aikaan josta sitten kahden päivän ajan täysin siemauksin nautimmekin ja ahkerasti kolusimme tuntureita. Kun sitten maanantaina aikaisin aamulla palasimme Vaasaan ja valvotusta yöstä huolimatta menimme toimiimme, olimme väsymyksestä huolimatta erittäin tyytyväisiä retkeemme ja taidammepa harkita sen uusimista.

Kuluneen kesän aikana oli Raippaluodon Panikiin avattu lähes 20 km pituinen viitoitettu polku, johon vihttalaiset kävivät lokakuussa tutustumassa 34 hengen voimalla. Syksyinen märkä polku ja vaikeat, ponnisteluja vaativat lauttayhteydet jättivät vain harvoille osallistujille kuivat jalat ja yhteinen toteamus retkestä lienee ollut, että kyseinen polku oikeastaan soveltuukin vain kesäiseen kuivaan käyttöön eilei sen vesistönylityksiä paranneta. Saimmepa kuitenkin lisää kokemuksia.

Kun vielä mainitsen, että useat vihttalaiset ovat kuluneen vuoden aikana osallistuneet eri puolille Lappia tehtyihin vaelluksiin, on todettava, että Vihttan toiminta on ollut hyvin pirteää.

PF

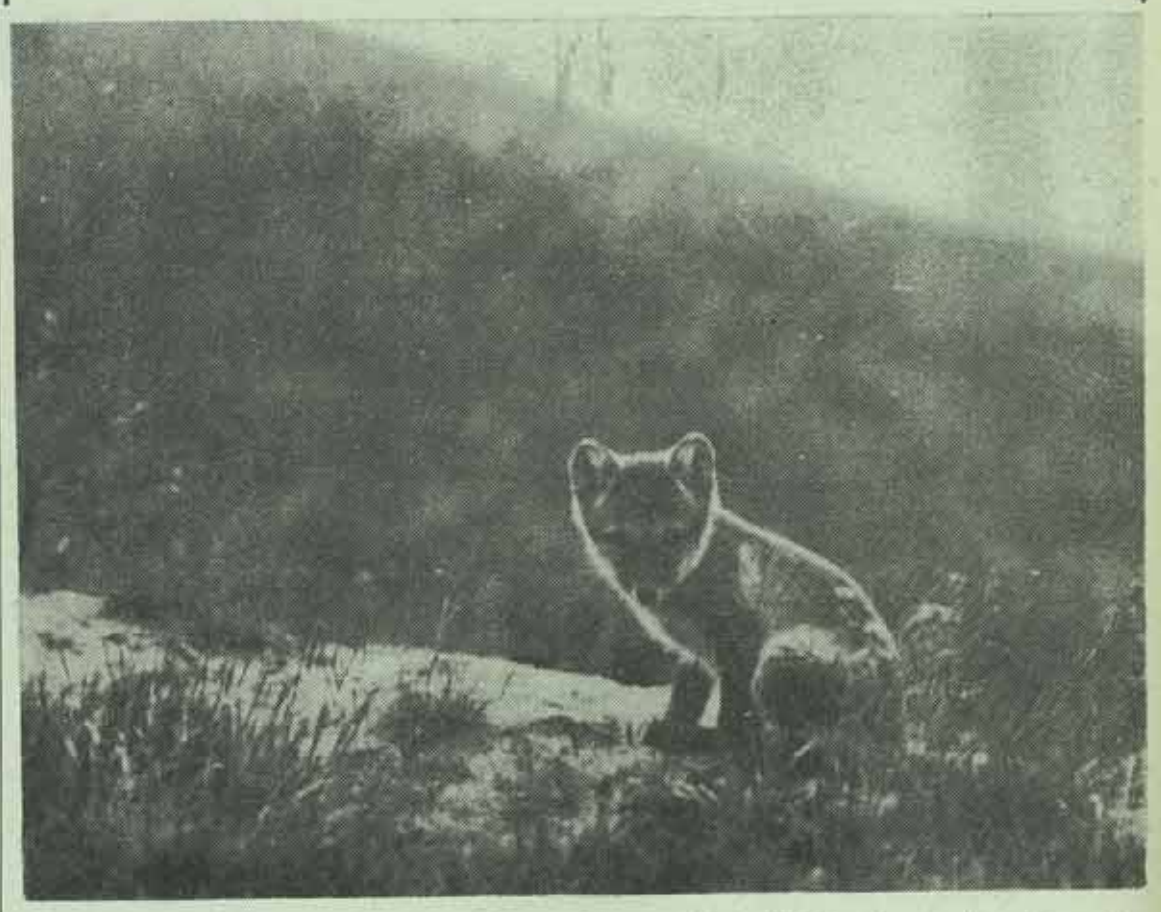
MAAN-RAKENNUSLIIKE U. V. LAAKSO & Co
Kyttäläntie 4 Hki 39
Puh. 54 25 00

YHDYSPANKISSA saatte rahoillenne hyvän koron

YHDYSPANKKI

HEI VAAN!

Minusta ei tule koskaan tunturisutta, vaikka asunkin tunturissa, sillä olen kettu, tarkemmin naalikettu ja postiosoite on Kilpisjärvi. Minut kuvasi Ciecu Caisusalo ja kuvan lähetti pitkin maailmaa Yrjö Metsälä, joka on ikäsusi ihmisen vaatteissa. Ovat eväät tässä vähän ohkasella, kun myyrät menevät syvemmälle, mikäli niitä nyt ollutkaan ja sopulia esiintyy juuri sen verran liian vähän kuin aikaisemmin oli liian paljon. Niin että ei vain ole oikein hyvin nämä hommat nyt tässä, mutta lippa ei silti painu silmille.

Nuoret ikäsudet 1971

☐ TOIVO (Topi) HARJANNE, ikäsusi no 19

Jo pikku pojasta veri veti luontoon ja kukkuloille. Korttelin voimalla pidettiin yllä retkeilyseuraa (Erävartio) ja retket suuntautuivat Helsingissä Pasilan kallioille ja Vantaanjoen jyrkille rantamille.

Vuonna 1942 tuli kutsu työpalveluun Lapin perukoille, jolloin vapaapäivinä retkeiltiin lähitunturei lla ja vaaroilla. Näin oli ensi kosketus saatu suureen, ihmeelliseen ja peloittavaan erämaahan. Sen jälkeen on noin kolmisenkymmentä eri käyntiä ja eräretkeä suunnattu Lapin palkisille, milloin kalassa milloin kevähangille usein suurtakin joukkoa kuljettaen kairassa.

Vaimo on tunturisusi ja "ikioma" kolmevuotias sudenpentu (Aslak) aloittaa Lapinkäyntinsä tulevana keväänä äiti- ja isäsuden opastuksella.

Rakennustalkoista mainittakoon Susikammin, Morrisvein latvajärven kammin ja Susikyrön rakennustalkoot sekä Ykin ykkössillan rakentaminen.

Pääasiallinen harrastus on retkeily yleensä ja erityisesti jalon tunturiretkeilyn harrasteen eteenpäin vieminen "kentällä" ja työpaikalla.

Huippuja on koluttu nelisenkymmentä korkeimmat käsivarressa ja Norjan puolella, muutama huippu Itävallan alpeillakin.

Valtakunnallisten leiripäivien vaelluskilpailuihin osallistunut useita kertoja erivärisin mitalituloksin. Osallistunut kaikkiin Tahkon hiihtoihin, sekä 1967 Ruotsin Vaasan hiihtoon sijaluvulla 5 491! Suomen Ladun hopeinen ansioplaketti vuonna 1970.

☐ ELLI PITKÄNEN, ikäsusi no 20

On ollut mukana Tunturiladun toiminnassa alkuvuosista lähtien ja tehnyt ensimmäisen Lapin matkansa joulukuussa 1941. Matkan kohteena oli silloin Rukatunturi.

Ensimmäistä matkaa seurasi toinen ja pian muodosti kaksi Lapin matkaa vuodessa osan Pitkästen elämänmuotoa.

Neljäntenä naisena Elli Pitkänen kävi valloittamassa talvisen Haltian v. 1951. Kokemuksista rikkaimpia on ollut ensimmäinen Saariselälle tehty eräretki. Vasta satanut soselumi tarttui suksien pohjaan 10 sentin korkuisin kinoksin ja taivalta taittui päivän kuluessa vain kuuden kilometrin verran. Rakovalkea, leiriytyminen talvisen taivaan alla suuressa erämaassa ja traditionaaliset räiskäleet karkoittivat kuitenkin väsymyksen. Kipinä syttyi. Uusi ja vannoutunut kairankiertäjä syntyi.

Yki Pitkäsen puheenjohtajakauden aikana oli vaimo mukana aktiivisesti kaikkialla, missä tunturilatulaiset jotakin tekivät. Milloin johtokunnan jäsenenä, milloin muuten vain puheenjohtajan "parempana kätenä".

Sudenpesän, molempien Ykinsiltojen ja Kiilopään padon rakennustalkoista muiden muassa Elli Pitkänen on kerännyt ansioita, joiden johdosta hänet juhlavuoden kunniaksi vihitään maailman, Pohjoismaiden, Suomen ja Tunturiladun ensimmäiseksi naispuoliseksi ikäsudeksi.

☐ ANTERO TARVAINEN, ikäsusi no 21

Antero on vuodesta 1950 lähtien kuulunut Tunturilatuun, vihitty tunturisudeksi vuonna 1953 ja kutsuttu johtajasudeksi n:o 3 vuonna 1956. Innokkaana eräretkeilijänä hän on kolunnut Lappia yli neljälläkymmenellä eräretkellä. Pitää tunturikasveista, kaloista, jäätiköistä, lapinkirjoista ja tunturilatuhengestä. Ollut kummina tunturikerhoja perustettaessa, sorvaillut susiseremonioita, yrittänyt herätellä turvekota-aatetta ja Susikyröä. Tunturiladun johtokunnan pitkäaikainen jäsen ja väliin varapuheenjohtajakin sekä johtanut joskus susivaliokuntaa. Kuulunut 2-vuotiskauden myös Suomen Ladun hallitukseen ja sen eri toimikuntiin. Juontanut eri tunturilatutilaisuuksia, viisastuttanut (?) tietokilpailuillaan ja kertonut tuntureista ja Tunturiladusta aina tilaisuuden saatuaan.

Miettii onko idealistinen realisti vai realistinen idealisti.

Kolbma kunnostautui

Suomen Ladun toisessa erävaelluksen mestaruuskilpailussa sijoittui tunturikerho Kolbman I joukkue, johon kuuluivat Yrjö Suunnitty ja Väinö Martikainen, kolmanneksi ja neljänneksi Kolbman kakkosjoukkue, johon kuuluivat Pentti Luostarinen ja Matti Rekola. Kilpailu pidettiin Saariselällä syyskuussa.

Myös Suomen Ladun leiripäivillä Kolbma kunnostautui. Vaeluskilpailun voitti Tunturiladun joukkue, joka oli koottu kolbmalaisista. Toiseksi tuli Kolbman oma joukkue.

☐ **KALASTUSKORTIT HELPOMMIN ENSI VUONNA**

Ensi vuoden alusta lähtien voidaan kalastuskortit lunastaa lähimmästä postitoimipaikasta. Samanlainen järjestely pyritään toteuttamaan myös metsästyskorttien osalta. Kalastuksenhoitomaksuun on samalla kaavailtu muutoksia, joiden mukaan kalastuskortti ei enää olisi ruokakuntakohtainen vaan henkilökohtainen. Mahdollisesti myös ravustuksesta tultaisiin kantamaan hoitomaksu. Pääkirjoituksessa lisää asiasta.

UUDET TUNTURISUDET v. 1971

N:o Nimi ja kotipaikka	Käyntejä	Huippuja	Eräretkiä	Johtajana	Kuntos.
895 Antti Aalto Tampere	5	n. 20	5	4	4 vuotena
896 Reino Aalto Pori	7	10	1	1	8
897 Lauri Ahtiainen Savonlinna	8	15	7	7	2
898 Elina Finnilä Vaasa	14	23	5	—	2
899 Reino Fredriksson Helsinki	9	20	3	1	useana
900 Harri Grönfors Helsinki	3	15	2	—	2
901 Kirsti Halonen Lahti	7	24	2	1	3
902 Arno Hanelius Helsinki	5	15	2	—	6
903 Pertti Heitto Helsinki	5	13	2	—	3
904 Elina Hiillos Kemijärvi	8	10	1	—	2
905 Antti Hockman Neuvoton	5	15	2	—	4
906 Kalevi Holma Kankaanpää	11	15	11	3	8
907 Anja Huhtala Karhula	5	15	1	—	5
908 Auli Hämesalo Helsinki	6	12	1	—	3
909 Irma Jerkku Parantala	6	18	2	—	2
910 Terttu Jokiranta Voikkaa	5	15	5	—	20
911 Alvar Joutvuo Hämeenlinna	n. 40	us. kymm.	n. 40	35	useana
912 Kaarin Joutvuo Hämeelinna	n. 40	us. kymm.	n. 40	1	useana
913 Tauno Jääskeläinen Vaasa	5	20	5	3	3
914 Elsi Kaarakainen Helsinki	6	15	6	—	2
915 Rafael Kaitosaari Helsinki	5	26	1	—	2
916 Irmeli Kangasniemi Nurmijärvi	9	15	7	—	2
917 Kalervo Kankainen Vaasa	9	26	2	—	3
918 Tauno Kastevaara Kemijärvi	9	n. 30	2	2	yli 3 000 v
919 Eino Kauppila Pilkanmaa	13	10	9	4	7
920 Tapani Keskioja Porvoo	5	12	useita	1	2
921 Marja-Liisa Kokkonen Kemijärvi	9	n. 20	3	3	1 500 v.
922 Tuula Kokkonen Karhula	5	12	1	—	4
923 Pentti Kolehmainen Hämeenlinna	7	17	1	—	5
924 Kalevi Kylänen Helsinki	6	n. 30	4	4	8
925 Timo Kyyhkynen Helsinki	11	39	7	5	2
926 Keijo Laiho Helsinki	10	74	2	—	useana
927 Mirja Laitio Saukkola	15	15	12	—	2
928 Esko Lind Helsinki	6	12	2	2	4
929 Olle Lindroth Helsinki	4	28	1	1	useana
930 Kyösti Linna Tampere	6	14	4	2	7
931 Paavo Luotonen Jämsä	6	30	5	4	14
932 Lasse Lääkkö Kemi	12	26	1	—	2
933 Kari Lång Karhula	6	10	4	1	2
934 Alli Makkonen Kymi	5	23	1	—	6
935 Pauli Makkonen Kymi	5	22	1	—	10
936 Lauri Martin Helsinki	useita	yli 10	n. 10	2	17
937 Pekka Marva Rauma	11	15	5	4	2
938 Pirkko Marva Rauma	6	13	1	—	2
939 Elli Mauno Kuusankoski	7	25	5	1	16
940 Mikko Mäki Tampere	8	35	2	—	8
941 Ossi Mälkiäinen Kouvola	9	20	4	—	2
942 Aulis Nisula Tikkakoski	5	23	3	1	4
943 Ossi Nyman Ruomela	7	45	2	2	11
944 Jouko Ohisalo Helsinki	5	28	2	1	2
945 Aatos Oksanen Oulu	11	yli 20	1	—	2
946 Pertti Oranen Helsinki	5	39	1	—	8
947 Tauno Pajunen Heinola	6	25	4	4	16
948 Risto Patomeri Porvoo	5	14	2	1	3
949 Eero Perttunen Kemi	8	20	1	—	5
950 Arvo Piilikangas Vaasa	6	yli 50	3	—	2
951 Pirkko-L. Piilikangas Vaasa	6	20	3	—	2
952 Juhani Priha Kouvola	8	18	5	4	6
953 Pirkko Punju Paltaniemi	6	18	1	—	5
954 Kaarlo Purasmaa Kotka	5	18	1	—	21
955 Pentti Ranta Helsinki	6	20	3	1	5
956 Kalevi Rantanen Helsinki	7	20	7	6	20
957 Antti Reemi Riihimäki	5	15	2	1	8
958 Pentti Ristikangas Rajamäki	6	60	1	—	2
959 Eva Rostedt Riihimäki	5	25	5	5	8
960 Tuula Ruohonen Mikkeli	6	16	3	—	2
961 Helena Rytkönen Helsinki	4	14	4	1	5
962 Helinä Saarinen Tampere	7	27	4	—	5
963 Kauko Sahla Helsinki	6	25	5	5	useana
964 Heikki Sarkeala Kyminlinna	5	14	1	1	20
965 Sinikka Sarkeala Kyminlinna	5	12	1	—	9
966 Helena Sarparanta Kortela	6	24	2	—	3
967 Kirsti Seikku Rauma	8	21	1	—	2
968 Arvi Seppänen Oulu	12	15	1	—	2
969 Liisa Skyttä Kirjamoi	n. 20	us. kymm.	5	—	10
970 Ulla Snellman Kajaani	5	12	3	—	2
971 Timo Soini Kotka	5	15	2	1	4
972 Lea Strömberg Kajaani	5	10	2	—	2
973 Aimo Suikkanen Porvoo	9	n. 25	5	5	2
974 Anneli Sundell Karakallio	5	32	1	1	1
975 Tapani Suojanen Tampere	5	15	1	—	2
976 Leena Suutari Kemijärvi	n. 10	n. 10	3	1	yli 1 000 v.
977 Viljo Talvisilta Hämeenlinna	7	28	1	—	5
978 Sirkka Tani Karhula	5	22	3	1	11
979 Väinö Tarkiainen Pieksämäki	8	15	3	—	7
980 Jaakko Tervaportti Porvoo	5	12	2	1	4
981 Laimi Toivonen Tampere	10	30	3	—	2
982 Olavi Toivonen Oulu	6	17	1	—	2
983 Urho Uotinen Karhula	5	16	1	—	10
984 Anja Uuskäkelä Kajaani	6	11	2	—	2
985 Allan Vainio Hämeenlinna	useita	21	useita	useita	15
986 Arvo Vatanen Kokkola	8	23	3	1	2
987 Pauli Vehmassalmi Pilkanmaa	5	10	1	1	useana
988 Paavo Viiri Kuopio	8	13	2	2	4
989 Risto Virta Helsinki	6	20	useita	—	2
990 Terttu Yli-Nokari Pori	5	20	2	—	6

Uudet johtajasudet v. 1971

N:o 62 Matti Aro Lahti K.20 H.38 E.15 J.5. Susi n:o 674. Lapin eräretkeilijä jo vuodesta 1948 lähtien. Osoittanut pätevyytensä eräretkien johtajana. Esittää harrastusnäytteenään varteenotettavia seikkoja vesistöjen ylityksistä ja vertailee eräretkeilyn olosuhteita Lapissa ennen ja nykyään

N:o 63 Ritva Hietamies Raahe K.2¼ H.31 E.6 J.2 K.7 vuotena. Susi n:o 503. Raahelainen lehtori, joka sivutoimenaan sairastaa ankaraa lapinkuumetta. Saanut johtajasuden kokemukset vuodesta 1961 lähtien vuosittain useilla vaelluksilla. Sivuvaelluskin on pulskan puoleinen — 553 km. Tutustunut Sevettijärvellä kolttien oloihin, asumiseen, iloihin ja suruihin.

N:o 64 Pekka Huttunen Pieksämäki K.18 H.41 E.7 J.5 K.5 vuotena. Susi n:o 684. Hutius-Pekka on Pieksämäen-Mikkelin tunturikerhon Njellän puheenjohtaja ja perustajajäseniä. Hänelle on uskottu myöskin Tunturiladun rakennuspäällikön tehtävät. Hän on suunnitellut ja johtanut rakennustalkoita Susikyrössä, jonka saunan makoisista löylöylyistä ja näköalaikkunasta mm. saamme häntä kiittää. Pekan savolaisen viärät leuat tunnetaan hyvänä viihdytysvälineenä. Sitkeä retkiveikko.

N:o 65 Heikki Hänninen Karhula K.10 H.54 E.6 J.5 K.9 vuotena. Susi n:o 767. Vaellellut pääasiassa Itä-Kairassa. Susivaellus, 320 km, kiemurreitu kuitenkin Käsivarrella. Osallistunut ja perehtynyt eräretkivarusteiden testaukseen ja esittää mm. rinkan olkaremmin alla pidettävän tyynyn, joka on valmistettu alumiinipeltistä, huovasta, vaahtomuovista ja kartongista.

N:o 66 Kauko Härkönen Iisalmi K.n.60 H.n.60 E. useita J. useita K.yli 20 vuotta. Susi n:o 768. On Iisalmen Ladun puheenjohtaja. Tuntureiden kulkija jo vuodesta 1940 alkaen, useimmiten pari kertaa vuodessa ainakin. Ollut sekä johtajana että muuten mukana. Kokemuksia itse suunnitellusta nylontikkikankaasta tehdystä teltasta talviolosuhteissa. Susivaellus suoritettu vaikeissa olosuhteissa ansiokkaasti loppuun.

N:o 67 Keijo Jokiranta Voikkaa K.32 H.yli 30 E.17 J.17 K.16. Susi n:o 455. Toiminut hiihtokursseilla vetäjänä 11 kertaa ja eräretkillä johtajana 17 kertaa. Hoitanut Kuusaan Ladun sihteerin tehtävät vv. 1956—66. Vetänyt em. yhdistyksen vaelluskilpailuporukat mitaleille Karkkilassa, Varkaudessa ja Karhulassa. Juoksee kompassikädessä kilpaakin. Analysoinut vetämiensä hiihtokurssien onnistumista ja siihen vaikuttavia tekijöitä osanottajien ollessa a) sattumanvaraisesti koostunut b) saman työnantajan piiristä koostunut ryhmä. Kehoittaa Tunturilatua mainostamaan itseään ja laatimaan vetäjille opasmonisteen.

N:o 68 Ella Kautto Joensuu H.n.45 E.17 J.11. On toiminut Joensuun Ladun sihteerinä ja johtokunnan jäsenenä kymmenkunta vuotta. Ollut eräretkillä vetäjänä 11 kertaa. On syventynyt eräretkillä tapahtuvaan leiriytymiseen alueilla, joilla ei voi yöpyä autiomajoilla. Esittää nämä kokemuksensa harrastusnäytteessään "Leiriytyminen", johon liittyy mm. kuvat kattilakoukusta nimeltä "bonantso", risuhetekasta hangella ja Raappanan rakotulesta rantakivellä.

N:o 69 Taisto Lötjönen Varkaus K.15 H.n.85 E.15 J.15. Susi 626. Kairojen kiertäjä Varkaudesta. Tutustunut myös Norjan tuntureihin (Glittertind ym.). Kokeillut itse suunnittelemaansa loueteittaa ja harjateittaa. Esittää merkittäviä kokemuksia myös muista eräretkeilyvälineistä.

N:o 70 Reijo Mauno Kuusankoski K.15 H.36 E.11 J.10 K.22 vuotena. Susi 427. Kokenut eräretkien vetäjä. Voittanut Suomen Ladun leiripäivien vaelluskilpailun. On Kuusaan Ladun puheenjohtaja, Suomen Ladun koulutusvaliokunnan jäsen ja latuneuvoja. Suomen Ladun hopeinen ansiomerkki n:o 76. Kuusaan Ladun susikerho "Aijun" perustajajäsen. Suunnitellut ja kokeillut pyörillä kulkevaa retkitavaroiden vetopeliä "kuormakamelia" tunturimaastossa.

N:o 71 Alpo Mäntynen Lahti K.n.15 H.29 E.8 J.5 K.5. Susi n:o 631. Toiminut Vartiokylän seurakunnan lapinretkeilijäin vetäjänä monilla kesä- ja talvivaellukailla ja on tunturikerho Kuhttan puheenjohtaja. Syventynyt eräretkillä ensiaputoiminnan soveltamiseen.

N:o 72 Arvo Rita Helsinki K.17 H.62 E.7 J.6 K.10 vuotena. Susi 544. Tunnettu Tunturiladun ja varsinkin Suomen Ladun piirissä aktiivisena eräretkeilyn ja kuntoliikunnan harrastajana ja neuvojana. On ammatiltaan liikunnanohjaaja ja on suorittamillaan lukuisilla kursseilla perehtynyt kuntoliikunnan ja retkenjohtajan vaativiin tehtäviin. Esittää harrastusnäytteenä syvällisen tutkimuksen eräretkien osanottajien suorituskyvystä ja kuntotasosta.

N:o 73 Yrjö Salomaa Helsinki K.17 H.82 E.5 J.4 K.5. Susi 550. Suorittanut hiihdonohjaajan kurssin Vuokatilla sekä päiväretkien vetäjäkurssin. Johtanut susivaelluksen reitillä Kilpisjärvi—Pallas. Harrastusnäytteenään tutkinut puujumalien mahtia ja kivijumalien kunnioitusta Lapissa.

Marjatta ja Anja:

SUSIVIIKKOA VIETTÄMÄSSÄ

Matkamme susiviikolle alkoi sään suhteen huonoissa merkeissä. Kemistä lähtiessämme alkanut räntäsade jatkui vielä Pellon korkeudella. Samalla kun ensimmäiset tunturit ilmestyivät näköpiiriin, taivas kirkastui ja myös oma mielialamme parani. Muoniossa tapasimme kaksi muuta Susikyröön matkaajaa, Manun Tampereelta ja Lassen Lahdesta. Raattamaan päästyämme tuttavuutemme oli edistynyt niin pitkälle, että huomasimme olevamme yhden ruokakunnan emäntiä. Särkijärvellä joukkoomme oli liittynyt vielä kymmenkunta muuta sutta, joten turhaan ei Huttusen Pekka ollut tullut Raattamaan postiauton vastaan. Tuskinpa hän sentään oli odottanut joutuvansa raahaamaan melkein koko joukon tavaroineen autolla Susikyröön. Vain kaksi reipasta hiihtäjää lähti matkaan omin avuin, Nymanin Matti ja Ikäläisen Petteri, jonka puuttuvaa näkökykyä emme ainakaan me tuomanneet lainkaan ihastelessamme parin komeata ahkiota ja matkaanlähtöä.

Laiskasta aloituksestamme lienee Pekka vetänyt johtopäätöksen, että olimme aika velttoa porukkaa. Seuraavana aamuna päiväohjelmaa suunnitellessamme hän tuumi, että käytäisiin vain Suaskurussa, jolloin evääksi riittäisi yksi appelsiini. Suaskurun kämpällä joukko ei kuitenkaan malttanut edes pysähtyä, vaan jatkoi samantien Haukkalinnaan. Onneksi kaikki joukosta eivät olleet kuulleet eväsehdotusta, vaan joltain löytyi pala piirakkaa ja toiselta purkki neskahvia, joilla sitten ravittiin koko 16 hengen porukka. Se kuuluisa appelsiini jaettiin paluumatkalla, joka tehtiin liian helpon reitin välttämiseksi aluksi umpihankea tallaten ja sitten lakijäätiköitä koluten Lumikeron ja Vuontiskeron kautta. Lasku Vuontiskerolta Montellin majan ja Röyninkurun kautta Vuontisjärvelle ylläti täysin meidät näissä maisemissa ensikertalaiset. Kunnolla alasselvitäkseen sai kokeilla käytännössä kaikki hiihtokursseilla oppimansa taidot aurakäännöksestä ja alkuunrauksesta aina tyylipuhtaaseen kaatumiseen saakka.

Kämpälle palattuamme odotteli siellä valmiiksi lämmitetty sauna, sillä Manu oli jäänyt kämpälle saunanlämmittäjäksi ja aloittelemaan pilkkihommiaan. Jos jollain vielä on käsitys, että Susikyrön sauna ei olisi hyvä, korjattakoon se tässä. Hiukan pihkaisia lauteita lukuunottamatta saunasta ei etsimälläkään löytänyt mitään vikaa. Ja kyllä siellä viihdyttiinkin, innokkaimmat saunojat jopa pari kertaa illassa. Pekalle ei oikeastaan tämäkään saunominen olisi riittänyt, hän kun sanoi ottavansa saunan korjauspalkkion kylpemisinä.

Toisen hiihtopäivän ohjelmassa oli käynti Keto-Mellan pienessä kolmen talon muodostamassa kylässä. Sanotaan, että vieraanvaraisuus on harvaannsuttujen seutujen asukkaiden erikoisoikeus. Missäpä rintamailla talon väki kesken siivouspäivän antaisi täysin vieraan toistakymmenhenkisen, lumisissa monoissa kolistelevan joukon tulla tupaansa kahvia keittelemään ja eväitä syömään ja vieläpä tuhlaisi pari tuntia aikaansa vieraitten kanssa seurusteluun. Tällaisen vastaanoton saimme Keto-Mellassa Autin valkoisessa talossa. Toivottavasti eivät seuraavien susiviikkojen viettäjät sentään aseta tätä vieraanvaraisuutta liian kovalle koetukselle.

Joukon hiihtointo jatkui ja vain paheni kolmantena päivänä. Suunnitellun laskettelupäivän sijasta tehtiinkin pikkulenkki Pallakselle ja takaisin. Meitä kahta ja Railia rupesi kuitenkin laiskuus vaivaamaan ja niinpä lorvailimme vain Luoman laavulle ja takaisin. Laavua 2-osainen hirsikämppä ei tosin muistuttanut pienimmässäkään määrin ja tämän tyylikömmähdyksen rinnakkaisilmiönä lienee kämpän nimeäminen metsäntutkimuslaitoksen ylimetsänhoitajan eikä esim. sijaintipaikkansa Nammalkurun mukaan.

Pallaksen kävijöitten reippaan joukon palatessa ja laskeskellessa hiihtokilometrejään mieltä alkoi kuitenkin kaivertaa pieni tyytymättömyys omiin suorituksiin. Pieniä eroja tosin oli pallakeenkävijäittenkin kilometreissä johtuen esim. Matin ja Petterin kohdalla siitä, että he olivat istuneet ovenvieruspöydissä muitten jatkaessa salin perälle asti.

Seuraavana aamuna muitten varustautuessa viettämään kämppäpäiviää siivouksen, puidenhakkuun ja tavaratalokäynnin merkeissä laitoimme sukset jalkaamme ja ilmoitimme kävälsevämme vuorostamme Pallaksella. Oppaaksemme lähti jo edellisenä päivänä saman matkan tehnyt Aili. Sää oli kirkas, mutta voimakas tuuli rytisytti jo lähtiessämme kämpän nurkkia ja ylös tunturiin päästyämme se vain paheni. Tunturit savusivat ympärillämme tuulen irroittamasta lumesta ja Riihmakurusta noustessamme kävi jo mielessä ajatus palata takaisin, mutta sisu ei antanut periksi. Taivaskeron loputtomalta tuntuneen nousun jälkeen näimme kaukana alapuolellamme Pallas-hotellin. Lasku Pallakselle muodostui pettymykseksi voimakkaan tuulen jarruttaessa vauhdin melkein olemattomaksi. Nousu takaisin Taivaskerolle ja koko paluumatka sujui yllättävän helposti, ylämäet menivät tuulen avustuksella puolilmaiseksi ja vaikka laskuissa pelottikin taistelu sekä tuulen- että painovoimaa vastaan, sujuivat nekin kommelluksitta.

Ruokalistassamme oli sinä iltana madekeittoa, jonka keiton opittuamme meidän ruokakuntamme sölkin sitä melkein joka päivä. Kannattaa ottaa pilkkimiehiä ruokakuntaansa, ainakin Manun veroisia kalamiehiä. Tavatessani Manun ensi kertaa hän oli juuri vetäissyt muutaman tammukan Kiilopään saunarannasta.

Muutkaan erikoistaldot eivät jääneet joukossa huomaamatta. Valiteltuamme hiihdon kipeyttämiä hartioitamme Petteri tarjoutui hieromaan eikä päässytkään lopettamaan ennenkuin viimeinenkin tytöistä oli ollut hänen käsittelyssään. Taitaapa Petterin hierottavaksi Kontulan uimahallille tulla muutama asiakas lisää. Eräät muutkin miespuoliset sudet kuuluivat suunnittelevan hieromaopiin menoa ennen seuraavaa Lapinmatkaansa.

Kahden retkipäivän ohjelman muodosti hiihtoretki Hettaan. Aurinko paistoi edelleen kirkkaalta taivaalta. Aili joutui Hettaan päästyämme kasvojensa palamisen seurauksena lopettamaan hiihtämisen tällä erää. Samoin oli päivää aikaisemmin käynyt Luotosen Tyyne-rouvalle. Muuten tuntui joukon kunto erinomaiselta. Liekö johtunut suksista vai hiihtäjistä, mutta Hanki-Karhu-koplalla, Marjatalla, Matilla ja Einolla tuntui meno olevan kevyintä. Koko 15 hengen porukkamme yöpyi Pyhäkeron pienessä autiomajassa, josta kävimme kuntamohiihdolla syömässä Hetassa hernerokkaa, vaikka meheviä pihvejä ajatellen me tälle ylimääräiselle hiihtolenkille lähdimme. Ei pitäisi nuolaista jne.

Iltayö kämpässä oli rauhaton, vieraita kävi sekä moottorikelkoilla että suksilla, unohtipa eräs purkkioluensa kämpässä juomassa käynyt seurue sinne autonsa avaimetkin. Osasyynä vierailijoitten runsauteen oli 10-vuotias poika, jonka luultiin eksyneen tunturelle, mutta joka kuitenkin oli löytänyt onnellisesti kotiinsa.

Seuraavana aamuna suoritti Aune herätyksen klo 5 ilmoittaen, että jos aiomme hyvän sään aikana ehtiä Susikyröön, olisi viisainta lähteä heti. Tunturit olivat kääriytyneet sumuun ja sää näytti muutenkin kääntyvän huonoksi. Matkaan lähdettyämme sumu hälveni ja aurinko nousi. Koko maailma tuntui aivan siniseltä. Yläpuolellamme olevat tunturihuiput ja alapuolellamme leijaileva sumu muodostivat pilvimuodostelman, jonka keskellä sinisessä usvassa vaelsimme me pienet ihmiset tuntien kukin omalla tavallamme luonnon ihmeellisyyden. Vähitellen taivas kirkastui kokonaan ja loppumatkalla auringon pehmentämät hanget hidastivat ripeänä sujunutta vauhtiamme.

Hetan retkellä saimme todeta, minkälaisiin saavutuksiin ihminen voi yltää, kun kannustimena ovat yrittämisen halu, sisu, ahkera harjoittelu ja hyvä toveruus. Täysin sokea Petteri nimittäin hiihti koko Hetan matkan mukanamme selvittäen valittelematta vaikeimmatkin laskut ja hankalimmatkin nousut, tutkanaan ja opastajanaan monivuotinen retkitoverinsa Matti Nyman.

Susikyröön palattuamme sinne olivat saapuneet viimeisetkin susiviikkolaiset, pieksämäkeläiset Eeva-Riitta ja Väänästen perhe vahvistamaan helsinkiläisvaltaisessa joukossamme savolaisuutta, joka kyllä siihenkään asti ei ollut jäänyt huomaamatta, sillä Pekan isännänääntä vahvisti Veikko Tyrväinen, jonka kielellinen anti oli sävelellisten sulosointujen sijasta savolaista sanarieskaa parhaimmillaan.

Harvoinpa lienee Susikyrössä ollut yhtä monta yöpyjää samanaikaisesti kuin sinä yönä. Vuontispirtistä tullessamme ja kämpän jo hiljennyttyä laskimme lattialla ja lavereilla kahdessa kerroksessa kaikkiaan 32 sulassa sovussa vierekkäin nukkuvaa makuupussitoukkaa, joiden sukupuolta ja henkilöllisyyttä oli mahdoton erottaa. Minne olisikaan vahvistettu susiviikkolaisjoukko mahtunut itsensä oikaisemaan, elleivät Pekka ja Veikko olisi rakentaneet katonrajaan ahdasta, mutta niin tarpeellista ylälaveria. Ahtaus ei tuntunut kenenkään unta haittaavan ja monesta suusta kuuluva kuorsaus sekoittui viimeisetkin väsyneet vaeltajat uneen tuudittavaksi hymnäksi.

Aamulla kämppä heräsi eloon kuin muurahaispesä. Olipa hellalla kattilaa ja pannua ja ympärillä naista ja miestä kolmenkymmenen nälkäisen yrittäessä yhtä aikaa keittää kahvia ja puuronsa ja sen jälkeen mahtua pusseineen ja purnukoineen pöytiin istumaan. Mutta sopu antoi sijaa, mitä nyt joku välillä kiroili hellan yläpuolella roikkuvaa monoa, johon pää sattui useamman kerran kolahtamaan tai narulta liian lähelle omaa kattilaa tipahtavaa sukkaa. Me kaksi vietimme vuorostamme jälleen luppopäivää ja lähdimme Pekan mukana saattamaan Raattamaan ensimmäisiä etelään lähtijöitä.

Samalla kävimme tutustumiskäynnillä kaikkien Susikyrönkävijöitten tuntemien Liisan ja Ilmari Kyrön luona ja päätimme käydä toistenkin. Juttu luisti sekä Liisalta että Ilmarilta ja kahvipannu tyhjeni toisensa jälkeen. Kun vielä illalla kävimme katsomassa Peltovuoman vauraan näköistä kylää, olikin paikallistuntemuksemme lisääntynyt huomattavasti.

Seuraavana aamuna lähti taas osa joukosta kohti etelää. Meidän muiden suunniteltu laskettelupäivä kariutui säähän, joka koko viikon meitä suosittuaan oli muuttunut ankean räntäsateiseksi. Illalla olimme kutsuneet vieraaksemme Oskari Kyrön, jonka kanssa jutustellessa ilta kului mukavasti.

Vieraamme lähdettyä jatkoimme aamuyöhön asti jutustelua kynttilän valossa. Juttu inspiroi toisen ja lavereilta kuuluvan kuorsauksen keskeytti vähän väliä pöydän ympäriltä kuuluva nauruan hyrinä.

Parin tunnin yöunen jälkeen Maire herätti meidät keittämälleen aamukahville, sillä tarkoituksemme oli ehtiä aamulla Pallakselta Muonioon lähtevälle autolle. Jälleen kerran Pekka autoineen joutui töihin. Muu joukko jäi vielä nukkumaan lähtiessämme tarpomaan lumen yöllä peittämää kinttupolkua tielle.

Susiviikko oli osaltamme vietetty, oli nautittu auringosta, ulkoilmasta, liikunnan riemusta, hauskasta toveriseurasta ja mukavasta ympäristöstä. Mitäpä muuta voisi enää toivoa.

SAAMEN KIE...

(Jatkoa 1. sivulta)

tunturisaameksi ja "norjanlapiksi" (niimitykset johtuvat siitä, että suurin osa tämän kielen puhujista on vanhastaan ollut tunturi- eli porosaamelaisia ja suurin osa heistä asuu Norjassa). 3. **Itämurteet**, joita ovat inarin-, koltan-, kildinin- ja turjansaame (kahta viimeksimainittua kieltä puhutaan vain Neuvostoliitossa).

Suomessa siis puhutaan kolmea eri saamen kieltä. Suurin osa puhuu pohjoissaamea, joka on valtakieli kaikkien saamelaisten keskuudessa — ainakin neljä viidesosaa Pohjoismaiden saamelaisista puhuu sitä — ja suurin osa oppikirjoista ja muusta kirjallisuudesta ilmestyy tällä kielellä. Inarinsaamelaiset, jotka jo vanhastaan ovat asuneet Inarinjärven ympäristössä ja joita kutsutaan myös kalastajasaamelaisiksi (heidän lukumääränsä on vajaat 600) puhuvat omaa kieltään, inarinsaamea, joka siis kuuluu saamen itämurteisiin. Kolmannen Suomen saamelaisryhmän muodostavat Petsamon alueelta evakuoidut koltat (n. 500 henkeä), jotka asuvat Inarin kunnan koillis- ja itäosissa sekä Ivalon seutuvilla. He poikkeavat muusta Suomen saamelaisväestöstä myös erilaisen kulttuuritaustansa vuoksi. Heidän kulttuuriinsa on vaikuttanut ortodoksisuus ja karjalaisuus. Lisäksi tiedetään kirjallisten lähteiden ja muistiinpanojen perusteella, että joukko Peräpohjolan saamelaismurteita on kadonnut. Tällaisia olivat Kittilän lappi, joka oli tunturilaismurre, Sompion, Kuusamon, Kuolajärven ja Sodankylän murteet taas muistuttivat inarinsaamea ja kuuluivat päämurteista ilmeisesti itäiseen ryhmään.

□ SUOMESSA JA SAAMESSA on runsaasti vanhaa perua olevia yhteisiä sanoja, jotka luonnollisesti äänneasultaan poikkeavat toisistaan, koska kummassakin kielessä on tapahtunut aikojen kuluessa tiettyjä äänteenmuutoksia. Mm. lukusanat 1—9 ovat tällaisia: 1=okta, 2=kuokte, 3=kolbma, 4=njeällje, 5=vihtta, 6=kuhtta, 7=čie3a, 8=kavcci, 9=ovcci. Lainasanoja saamen kieliin on tullut runsaasti naapurikielistä, etenkin suomesta. Skandinaavisia lainoja on noin 3000. Etenkin itämurteissa on lainasanoja karjalasta ja venäjästä. On tapahtunut myös lainautumista saamesta suomeen. Peräpohjolan murteissa on paljon saamelaisperäisiä sanoja, erityisesti poronhoitoon liittyviä termejä ja maastonimityksiä. Myös yleiskielessä esiintyviä ovat esim. sanat tunturi, vuono, sivakka, peski, raito, suopunki.

Kieliopilliselta kannalta tärkein saamea ja itämerensuomea erottava ilmiö on saamessa esiintyvä kaksikko eli duaali. Tämä kaksikko on luku eli numerus, joka esiintyy yksilön ja monikon rinnalla. Sitä tavataan saamessa persoonapronomineissa, possessiivisuffikseissa ja verbien finiittimuodoissa. Esim. 1. persoonan yksikön **mon logam** 'minä luen' ja monikon **mii lohkap** 'me luemme'lisäksi on saamessa mahdollista ilmaista kaksikossa **moai lohke** 'me kaksi luemme'.

Kuten jo on mainittu, suurin osa saamelaisista puhuu äidinkielenään pohjoissaamea. Nykyisin on Pohjoismaissa käytössä tässä kielessä monta eri ortografiaa eli oikeinkirjoitustapaa. Norjassa ja Ruotsissa on "virallisesti" käytössä nk. Bergslandin-Ruongin systeemi, joka otettiin käyttöön 1940-luvun lopulla. Suomessa taas kirjoitetaan Lapin Sivistysseuran ortografialla, jonka luojina ovat 1930-luvulta lähtien olleet kielimiehet Paavo Ravila ja Erkki Itkonen ja heidän lisäkseen monet saamelaiset. Tätä kirjoitustapaa noudattaa luonnollisesti Lapin Sivistysseuran ja Samii Lihtun (saamelaisten yhdistys) lehti Sabmelas.

Monilla muillakin murteilla on kirjakielensä tai vakiintunut kirjoitustapansa (esim. etelä-, luulajan- ja inarinsaame). Saamen kirjakielen vanhemmat kehitysvaiheet ovat moninaiset. Käännytystyön myötä tarvittiin saamenkielisiä kirjoja ja niinikään kirjakieltä. Ensimmäiset painetut saamenkieliset kirjat ovat vuodelta 1619. (Piitimen kirkkoherran Nicolaus Andreæ Rhenin virsikirja ja aapinen). Useiden vuosisatojen ajan painettiin miltei yksinomaan uskonnollisia kirjoja ja oppikirjoja saameksi.

□ SAAMENKIELISESTA KAUNOKIRJALLISUUDESTA on ehkä tunnetuin Ruotsin saamelaisen Johan Turin teos "Muittalus samid birra" (Kertomus saamelaisista), joka ilmestyi 1910 ja joka on käännetty monille kielille, ei kuitenkaan suomeksi. Turi kuvaa tarkoin lappalaisten elämää ja tapoja tarkoituksenaan saada vallanpitäjät paremmin ymmärtämään saamelaisten tarpeita ja pyrkimyksiä. Ruotsin saamelaisista kirjailijoista on syytä mainita myös luulajansaamelainen Anta Pirak, jonka omaelämäkerran luonteinen "Jähttee saamee viessoonu" (Paimentolaissaamelaisen elämä) ilmestyi 1937 sekä taiteilija ja Nils Nilsson Skum, jolta ilmestyi 1938 kuvitettu kirja "Same sita — Lappbyn". Nykypolven runoilija Ruotsissa on Paulus Utsi.

Norjansaamelainen, Ruijasta kotoisin oleva opettaja ja valtiopäivämies Isak Saba (1872—1929) toimi saamelaisten kansallisena herättäjänä. Hän on kirjoittanut saamelaisten kansallislaulun "Same soga lavla" (Saamen suvun laulu), jonka säkeistä henkii voimallinen kansallistunne: "Päivän poikain luja heimo! Eivät viholliset volta, jos vain vaalit kulttakieltäs, muistat esi-isäin sanaa: Saamenmaa on saamien!" Norjansaamelaista proosaa edustaa opettaja Anders Larsenin "Baeivve-Alggo (Päivän koitto), joka ilmestyi 1912.

Suomensaamelaisen kaunokirjallisuuden perustaja on utsjokelainen kansakoulunopettajaksi valmistunut Pedar Jalvi, joka julkaisi 1915 pienen kertomus- ja runokokoelman "Muottačalmit" (Lumihiutaleita). Saamenkieliselle kirjallisuudelle tappioksi ilmeisen lahjakkaan Jalvin elämä jäi lyhyeksi; hän kuoli keuhkotautiin 1916. Neljännesvuosisataa myöhemmin ilmestyi utsjokelaisen opettajan Hans Aslak Guttormin "Kocčam spalli" (Heränyt tuulispää), joka sisältää niinikään runoja ja kertomuksia. Guttorm on erikoisen mestarillinen lapin luonnon ja saamelaisen kansanluonteen kuvaaja. Kymmenien vuosien tauon jälkeen on suomensaamelainen kirjallisuus tänä vuonna saanut merkittävän lisän. Nuoren opettajan Kirsti Palton — hänkin on Utsjoelta — novellikokoelman nimi on "Soagnu" (Kosinta). Tässä mainittujen itsenäisten kokoelmien lisäksi on Sabmelaš-lehdessä vuosien mittaan ollut monien saamelaisten kynäilijöiden tuotteita. Oppikirjojen tekijöinä on mainittava opettaja Pekka Lukkari, joka on tehnyt saamenkielisen laulukirjan ja pian ilmestyvän koululukukirjan sekä Siiri Magga-Miettunen, jonka saamenkielinen aapinen ilmestyi 1968. Ensimmäinen saamenkielinen aapinen Suomessa, vuodelta 1935, on rovasti Tuomo Itkosen tekemä.

□ EDELLÄ ON LYHYESTI KÄSITELTY painettua saamenkielistä kirjallisuutta. Kirjallisuuden piiriin voidaan lukea myös kansanrunous, joka saamelaisten kohdalla on joikurunoutta. Muutaman sanan tai säkeen käsittävien joikujen rinnalla on esiintynyt myös pitkiä eeppisiä runoelmia. Puhtaasti lyyrisiä ovat ne vanhimman tunnetut ja samalla maailman ehkä tunnetuimmat joikurunot, jotka sisältyvät upsalalaisen professorin Johannes Schefferuksen 1673 ilmestyneeseen latinankieliseen "Lapponia"-teokseen. Runot — kaksi lemmenlaulua — oli Schefferukselle antanut saamelaissyntyinen ylioppilas Olaus Sirma, joka sittemmin toimi Enontekiön komministerina. Kun Schefferuksen teos käännettiin pian useille Euroopan kielille, herättivät joikurunot suurta ihastusta Euroopan kirjallisissa piireissä. Monet tunnetut kirjailijat (kuten von Herder, von Kleist, Goethe, Runeberg) ovat joko tehneet niistä käännöksiä tai käyttäneet niiden aihepiiriä ja tunnelmaa omiin runoihinsa. Suomessa tunnetuin joikurunojen pohjalta syntynyt laulelma on F. M. Franzénin "Juokse porosein".

LAPIN KIVELIÖ KUTSUU

□ NIIN SE VAIN SITTEN KÄVI, että muutaman kiintoisan palaverin tuloksena nousi 12.9. -65 6 kaverusta Tampereelta 18.10. pohjoiseen lähtevään pikajunaan, tavoitteena Rovaniemi ja edelleen postiautolla Laanilaan, mistä sitten alkaisi erävaellus Saariselän tunturimaastoon. Seuraavana päivänä klo 16.00 saavutimme Laanilan retkeilykeskuksen. Kahvittelun jälkeen nostimme reput ja rinkat pykälään ja vaellus alkoi Rumakurun kautta Taajostuvalle, joka oli sen päivän tavoite. Kyllä se Rumakuru on vain nimensä veroinen. Tavallista karkeampaa rakkaa ja louhikkoa, että heti kärkeen siinä pääsi ensikertalainenkin vaeltaja Lapin ja Kiveliön tuntumaan. Välittömästi Kurun jälkeen tavoitimme yhden Saariselän vanhimmista autiomajoista. Kovin oli jo rappeutunut ja huonokuntoinen, eipä silti, etteikö sen suojista vielä väsynyt vaeltaja hätätilassa lepopaikkaa löytäisi. Illansuussa saavutimme sitten Taajostuvan. Siellä oli siimiemme iloksi jo ottanut pari helsinkiläistä vaeltajatyttöä asennon. Ilta kului ruokailun ja tarinoinnin merkeissä, kunnes yksi toisensa jälkeen oikeni makuupussiinsa.

Toinen vaelluspäivä pyörähti käyntiin aamupesulla ja kahvin keitolla. Sää oli sateen sävyttämä, kun 8.40 jätimme Taajostuvan. Koska aiemmin mainituilla tytöillä oli myöskin vaellus alullaan, liittyivät he sopimuksesta letkan jatkoksi. Reitti suunti Kutturapään rinteitä vaihtelevassa säässä Lankopäille. Satoi lunta ja räntää, pilkisti toki aurinkokin jossain välissä. Laki tasanteelta avautuvia valtavia näkymiä haittasi jatkuvat lumikuurot. Puolen päivän jälkeen valuimme myötäleitä Taimenlammelle, missä Tammukammin tuntumassa keitimme päivällä, joka maistuikin aivan erikoisen hyvältä kolkossa säässä. Ilmakin siitä vähitellen selkeni ja aurinko lämmitti leppoisasti vaeltajaa, kun pohjustimme kohti Porttikosken autiotupaa, jonka tuntumaan tulimme klo 16.00. Retu kahlasi sopivasta kohdasta virran yli ja nouti haapion vastarannalta. Jokke hoiteli sitten lautturin virkaa ja kuljetti letkan jako-osina ylitse. Seurasi tavanomaiset kuviot, ilta-aterian valmistus ja syönti. Saunakin pantiin lämpiämään. Kylpemisestä ei tullut kyllä miltään sillä kertaa, koska takkatulen savu painui saunanpuolelle yhteisen hormin kautta. Takkatulet ja saunominen piti tapahtua eri aikoina, kuten ohjeissa neuvottiin, jotka löytyivät joskus jälkeenpäin. Purossa oli lähettyvillä houkuttelevia lampareita ja suvantopaikkoja, joten oli luontoon käyvä juttu, että kävimme kokeilemassa kalaonnemme. Vaan eipä tärpännyt, tarjosipa sitten isoja tai pientä viehettä. Llian kaunis ilta ja ruska alullaan, mene ja tiedä. Nukkumalla kului sitten yön seutu.

Aamupäivällä teimme 12 km syrjähypyn Lankojärven eteläpäähän, erakonkorsulle. (Mäentels) Paikka on sijainniltaan erittäin onnistunut ja viehättävä. Tavallaan se on saari, koska sen eroittaa mantereesta vetinen suo pitkospuineen. Löysimme pienen ja idyllisen yhden miehen asuttavan korsun, laveri ja pieni takka, vieraskirja, seinillä kansikuvatyttöjen kuvia. Kävimme siellä vuoronperään kuittaamassa käyntimme. Saaren länsirannassa oli pieni sauna puuvajoineen. Vähän etäämmällä ruoka-aitta pylvään päässä, ettei Tapiolan väki eväille ylettyisi. Olipa erakko jo kuljettanut paikalle uuden korsun tekotarpeetkin, iso läjä 2½ metristä keloa. Kuoppakin rinteessä oli hyvällä alulla, jota mekin osaltamme autoimme, kuten pyyntö vieraskirjassa oli. Isäntää emme tavanneet. Muutamia mielenkiintoisia otoksia kameralla ja paluumatka Porttikoskelle alkoi. Perillä oli sitten taas se aikaa vievä soutuhomma, vaan yhteispelillä tuo sujui. Klo 13.00 jätimme autiomajan omiin oloihinsa, suunnaten askeleemme varsinaiselle Porttikoskelle. Kaunis koski vuolaana virtaavina, vaahtoisina hyrskyineen. Hieno kahvinkeittopaikka ja antoisa kohde kameralle. — Vaellus jatkui aurinkoisen ja lämpimän sään vallitessa. Siitä vaan käyriä ylös ja alas Sotavaaran Kurun ja kauniin Sotavaaran kosken ylitys — sillan kautta Maantiekuruun. Jälleen käyriä ylös seisomakiven selkään. Olipa hikinen taipale, mutta kyllä se kannatti. Väsymyskin oli tipotiessään, häviten kuin tuhka tuuleen, kun valtavan laajat ja kauniit näkymät avautuivat silmiemme eteen, missä ruska paloi ilta-auringon loisteessa etäisten tunturien rinteillä. Päivä alkoi jo hämärtyä illaksi laskun aikana Sudenpesälle. Hyvin tehty tunnelmallinen puolikorsu. Perällä yksinkertainen kiintolaveri, 8—10 henkeä kun tiukkaa tekee ja kelonpuolikkaista kyhätty pari penkkiä ja pöytä. Tätä komeutta hallitsi ovensuussa oikealla oleva ajan ja noen patinoima iso takka. — Pesullakin käytiin raikkaassa Sorvosojassa ennen iltapalaa. Kävipä kettu repolainenkin meitä tervehtimässä iltapimeällä. Pena sai napattua vierailijasta onnistuneen salamakuvan, kun se tuli tavoittamaan kinkunviipaletta parin metrin etäisyydelle. — Elämältä se maistui, olo siinä iltana makuupussissa, takkatulen rasahdellessa, hiljaa hiipuessaan, pimenevässä tuvassa. Ei tarvinnut untakaan kauan odotella, olihan päivän mittaan karttunut kilometriäkin yli 30. — Aamupuuron ja kahvin jälkeen huipuitimme kaarnepään, konto vain haittasi näkyväisyyttä outomailla. — Tasan klo 9.00 heitimme hyvästit Sudenpesälle. Muistellen hyvää ja tunnelmallista asentoa, ylitimme Sorvusojan sopivasta kohdasta, välitavoitteena Pirunportti ja Ukselmapää. Jutaaminen jatkui pitkin kaunista Ukselmakurua, puron varsia seuraillen. Päiväkahvit kiehautettiin omenapuukoivikossa, sivukurun jokihaarassa. Ukselman laelle kiipesimme melko jyrkkää rinnettä ilman kantamuksia. Murku vain majaili täälläkin maisemissa ja haittasi valtavia näkymiä ympäristöön. Kuljetin tavanmukaisen kiven kekoon ja kuittasin käyntini lokerossa olevaan muovisuojattuun vierasvihkoon, kuten tekivät retkitoveritkin. Raittiin tuulen puhaltaessa, valuimme alas tunturilta ja Pirunportin kautta Kurua rullaten outamaille, päivän tavoitteena Muorravaarakka. — Sattuipas mukavasti, kun tapasjimme siellä kämpän rakentajankin, tunnetun lapinkävijän Ikäsuden Olli Pesosen Imatralta vaimoineen. Olivat tehneet kunnioitettavan urakan, kuljettamalla tullessaan saunaan uuden kiukaan. Talkoovoimin se sitten asennettiin paikoilleen. Lauteita ja portaita kunnostettiin. Kiuaskivet keräiltiin purosta ja pestiin. Valmista tuli niin, että illansuussa oli koekäyttö. Muutamat makiat löylyt, välihuuhtelu tapahtui virran kylmänkirkkaassa altaassa. Ilta kului rattoisasti ja uni tavoitti vaeltajan makuupussissa kuunnellen, kun vanhat lapinkävijät iskivät tarinaa menneitä muistellen. —

□ PERJANTAI valkeni sateisena ja tuulisena. Aamiaisen jälkeen lähti suurin osa kuitenkin Kuikkapään lenkille. Allekirjoittanut jäi Retun ja Pesosten kanssa puutalkoisiin. Saunan kiuaskin kaipasi vielä lisää kiviä kuormakseen, joten nekin oli haalittava kokoon. Olipa retkitoverien mieleen, kun he iltapuolella märkinä ja väsyneinä, palatessaan asennolle, pääsivät välittömästi saunaan. Kotimiehet saivat ansaitut kiitokset hommeleistaan. Iltapalan jälkeen järjestettiin räiskäleen paiston taitonäyte-esitys. Osallistuminen oli vapaaehtoista. Kunniakirjatkin esityksestä luovutettiin Helsingin tytöille, kuinkas muuten. Yhteislauluhetki päätti sitten antoisan päivän. Tupa hiljeni ja tuli sammui vähitellen takassa. Hiillen hehku tummeni, kunnes nekin nukahtivat. —

□ YÖN JÄLKEEN aukeni päivä ankeana. Tuuli suhisi takan hormissa ja ulkona vihmoi vettä matalalla kulkevista pilvistä. Vesi oli noussut kahlaamossa uhkaavasti, että kumisaapasten varsia siinä hiukan silmiteltiin, jotta riittääkö pituus. Kahvittelun jälkeen heitimme Pesosille hyvästit ja ylitimme kahlaamon onnellisesti, kun varretkin riittivät. Vähitellen pilvipeitekin repeili ja sää selkeni. Ensimmäinen kohde olikin Lumikuru, missä tapasimme vielä edellisen talven lumia. Kokeiltiin heiton tarkkuutta, kohteena retkitoveri ja hauskaa oli, jos osumia syntyi. Siinä sitten edelleen kohti Sokostia, jonka huiputimme 13.30. Huipulla on kivistä rakennettu asiallinen tuulisuoja, jonka tervetulleessa suojassa hörppäsimme termospullokahvit, sillä tunturilla tuulee. Vieraskirjakin löytyi, että oli mihinkä käyntinsä kuittaisi. Kamerat rapsahtelivat tuttuun tyyliin, kunnes valuminen alkoi Lupukoitten tuntumassa välkehtivää Luirojärveä kohti. Luiron rantamaisemista löysimme pari kämppää. Toinen oli vanha ja ränsistynyt, varustettuna tulen ja savun tummentamalla romanttisella takalla; toinen uusi, missä on hellakamiina. Jälkimmäisen läheisyydessä on sauna järven tuntumassa, jonka lämmityksen oli jo aloittanut asennolla oleva häämatkaa vaeltava nuoripari. Ilta-auringon loisteessa siinä saunottiin ja uitiin, mikä tuntui varsin hyvältä vaelluksen jälkeen. Uudessa tuvassa rakensivat näppärät tytöt (Raija ja Laila) Väiskin avustuksella, maittavan illallisen. Oli jopa riisipuuroa ja mustikkakeittoa jälkiruoaksi. Ilta kului rattoisasti vanhalla kämpällä takkatulen loisteessa, kahvin ja laulun merkeissä. Haikeaksi se vähän mielen veti, kun joku siinä huomautti, että tämä on sitten viimeistä edellinen yö, jonka vietämme autiomajoissa tällä reissulla. Osa lähti siitä uudelleen yötä viettämään. Aamuun mennessä kehittyi usean asteen pakkanen. Melkein oli parta jäässä, kun siinä maatessani tähyilin salvoksien rakoslsta taivaan tähtiä. Kului toki se yö niinkin. Aamulla oli maa vahvassa kohvassa, kun Pena ja Väiski lähtivät järvelle. Tuloksen sitten näimme, kun pojat palasivat, yksi pieni harri. Näin ollen tuli kunnia pelastettua. Tavanomaisten aamukuvioitten jälkeen oli joukko marssivalmiina klo 9.00. Sopivasta kohdasta polskittiin sitten Luirojoen yli, suuntana Ampupää — Suomunruoktu. Vaelsimme kovapohjaisia ja helppokulkuisia outamaita paljakkaan. Noustiin satulaan ja siitä ilman kantamuksia lakitasanteelle. Viimeinen haikea silmäys Luiron suuntaan Lupukoille ja Sokostille, sitten laskeutuminen alas Immon kammille, jonka tuntumassa olikin jo aika turauttaa päiväkahvit. Taival taittui sitten kauniin ja aurinkoisen sään saattelemana hilpeän mielialan vallitessa, pitkin Tuiskokurua, jonka pohjalla virtailee yksi Suomun sivuhaaroista. Jossain vaiheessa sitten käännyttiin vasemmalle jälleen käyriä ylös ja alas. Sivuutimme kauniin Lompolon, ylitimme 3 puroa ja sitten Suomunvartta seuraillen Suomunruoktulle. Kello näytti aikaa 18.30. Ränsistynyt, ajan kuluttama vanha tukkimiesten kämppä. Heikkolaatuinen kaminahella, joka jostain lävestään työnsi osan savulstaan tuvankin tuoksuiksi. Vaan tulipa siinä puolipimeässä joten kuten ilta-ateria tuhrattua valmiiksi. Syönnin jälkeen olikin kiire makuuksille, koska herätys tapahtuisi jo varhain klo 4.00. Paikan makuupussille tarjosi kämpän perälle kyhätty kaksikerroksinen nariseva laveri. — Muserrettiin vanikkaa ja hörpittiin teetä palan paineeksi. Sen jälkeen pakkaukset kuntoon ja tupa ojennukseen. Mainittakoon, että kaikissa autiomajoissa on vieraskirja kuten täälläkin, mihin vaeltajat nimensä lisäksi usein purkavat ilojaan, joskus surujaankin. Tämän havaitsin, kun niitä useln iltapuhteilla lueskelin. — Aamuhämärissä ennen viittä työnnyimme Taipaleelle, Kopsuslampi — Vuomaselkä. Oli pikkupakkanen ja maa kohvassa. Kopsuslammella, mäen poskessa, kyyhöttää myöskin matala vanha maja. Lience sekin entisiä eräMiesten peruja. Silmittelyn jälkeen jäi sekin omaan rauhaansa. Siinä matkatessamme osuimme oikein emäsavotalle. Silmänkantamiin, kilometriknaupalla, vain valtavia kantoja, oksia ja honganlatvuksia, hylättyjä tukkikämppiä, siellä täällä unohtunut yksinäinen tukki tai propsipino. Oli jätetty niinkuin malliksi joku siemenpuukin pystyyn. Yhtä kaikki, murheellista nähtävää se oli. Oikein rintaa raateli, kun näki kuinka saaliinhimossa on pantu metsä matalaksi ja maa autioksi, sillä kauan kestää ennenkuin niissä maisemissa hongat humisevat. —

Yhdeksän aikaan päädyttiin sitten maantien varteen Vuomaselässä. Savunhajuisina, miehet partaisina, hilpeän mielialan vallitessa, odottelimme syysauringon loisteessa linja-autoa, joka aikanaan korjaisi meidät suojiinsa. (9.50) —

Näin päättyi antoisa ja kaikin puolin onnistunut, hyviä viitteitä antanut tunturivaellus Saariselän maastossa. — Kiitokset retkitovereille ja vetäjälle Suunnitun Yrjölle.

MIKKO MÄKI

Ravitseva aamuateria virkistävä välipala

Kellogg's

□ JOULUPAKETTEJA LAPPIIN lähetämme tänäkin vuonna talkoovoimin. Otamme mielihyvin vastaan puhtaita ja ehjiä vaatteita (etenkin lasten), ruokaa, leluja ym. sopivaa tavaraa ja pyydämme toimittamaan ne Suomen Latuun os. Korkeavuorenk. 25 00130 Helsinki 13. 10.12.71 klo 12 mennessä.

Helsingissä kookkaimmat lähetykset noudetaan kotoa 10.12. klo 14 jälkeen. Ilmoitukset Latuun puh. 10 101

□ PAKKAUSTALKOOT 12.12.71 klo 9 alkaen. "Pauligin huvilassa" os. Mechelininkatu 36. Kahvitarjoilu.

□ PIKKUJOULUA vietämme Kiljavalla lomakoti Kotorannassa 18 — 19.12.71. Hintaan 24:— sisältyy sauna (klo 14—18), illallinen (klo 18.30), ilta- ja aamukahvi, aamiainen ja majoitus. Nimetön paketti joulupukin kontiin. Linjat-autot Helsingistä: laituri 13 klo 14.15, laituri 15 klo 12.30, 15.00, 15.55, 17.00. Matka kestää n. 1 t. 15 min. Ilmoittautumiset Latuun puh. 10 101 16.12. mennessä.

SUDENPESÄ...

(Jatkoa 1. sivulta)

pä oli talkoitten päätyttyä kuin uusi mutta aliti entinen Sudenpesä.

Tämän vuoden kesäkuussa kantautui Saariselästä murheellinen viesti: Sudenpesä on palanut tuhkaksi. Vaeltaja, joka oli suojaa hakenut tästä ennen niin turvallisesta majasta hädin tuskin pelastui tulen keskeltä. Yksinäisen, palovammoja saaneen miehen sammutusyritykset olivat tehottomia, tuli riehui ylivoimaisena. Hän menetti suurimman osan varusteistaan ja vaivalloisesti pääsi Killopään kurssikeskukseen kertomaan tapahtuneesta.

On tarpeetonta lähteä kyselemään, miksi ja miten Sudenpesän Visteh-haldi on ehkä aiheuttanut. Haltian valtakunta on kuitenkin jo ryhtynyt toimenpiteisiin, joilla pyritään estämään vastaavien tapahtumien toistuminen.

Sorvusojan kämppä, jossa on lukkopuoli ja "karvalakkipuoli", on kilometrin verran Sudenpesän rauniolta mukavassa joenmutkassa. Se vain ei koskaan tavoite sitä, mitä oli Sudenpesässä.

Sudenpesä oli kenties näytti liian vaatimattomalta uusien, muhkeampien naapurikämppien rinnalla. Vai oliko sen mielestä eräämaahan tunkeutunut moottorikelkkojen myötä kulkijoita, joilta puuttui entisaikojen erähenkisyys, kulkijoita jotka eivät olleet tervetulleita sen valtakuntaan. Se antoi Sudenpesän muuttua tuhkaksi Kaarnepään juurelle.

Olisiko mielekästä rakentaa uutta kämppää Sudenpesän raunioille. Jos rakentajia löytyisikin, myöntäisikö Metsähallitus rakennuslupaa. Eihän olut aivan yksinkertaista luvansaanti kunnostustöihinkään.

Kuitenkin, Sudenpesä säilyy karttalehdillä kunnes niistä uudet, korjatut painokset ilmestyvät ja niiden muistoissa, jotka siellä kerran ovat käyneet.

SIRKKA LAAKSO

Oma kultavaltaus tunturilatulaisille

● TUNTURILATU on pannut vireille oman kultavaltauksen saamisen Lemmenjoen kultamailta. Paperisota on pantu alulle, muttei ole vielä päättynyt. Valtauksen käytöstä tehdään aikanaan säännöt ja järjestys, mutta periaatteena jo tässä vaiheessa on, että tunturilatulaisilla olisi oma paikka, jossa keikutettaisiin vaskoolia ja katsottaisiin, tuleeko hippua, korundia taikka mitään.

Valtausalue on Jäkälä-äytsissä Kaskoaivin ja lentokentästään tutun Jäkäläpään välisessä rotkossa suunnilleen Pihlajakurun suussa kullankaivaja Veikko Nevalaisen valtauksen yläpuolella ennen Kankaisen valtausta. Veikko Nevalainen on monen tunturilatulaisen tuttava ja ystävä. Hän on erämaan filosofi, jolla on oma puutarhansa pikku majansa ympärillä ja hän tietää paljon tienoon luonnosta ja eläinkunnasta. Ellet siis onnistu hipun hippua löytämään, voit rikastua Nevalaisen naapuruuden tarjoamasta kiintoisasta tuttavuudesta.

□ PAISTUNTUREILLA, jotka sijaitsevat Tenon itäpuolella Karigasniemestä pohjoiseen, esiintyy kuulemma tätä nykyä riekkoa niin niukasti, että paikallinen väki puhuu oikein riekkokadosta. Syy tähän on arveltu olevan se, että sopulien äkkikatoaminen pani petolinnut verottamaan riekkojen pesiä.

* * *

□ MOITAKURUUN on sivistys levinnyt jo niin, että porotkin kuljetetaan traktorilla. Sata poroa toivat Lapin paliskunnan poromiehet todella Ivalon paliskunnasta läheille Vuotsoa. Porot kuljetettiin 30 eläimen erissä. Kun ne traktorin kärryiltä vapaiksi päästivät, lähtivät ne kuulemma hurjasti nulkkaamaan kohti Killopäätä.

* * *

□ JUNTINOJAN erotusalueelta lähettää Menesjärven tuttu poromies Aslak Jomppanen sellaisia terveisiä, että eipä taidakaan maakotka olla niin sukupuutossa kuin puhutaan. Erotusaidalla Kittilän maantien varrella oli kolme suurta maakotkaa popsinut mahaansa erotusjätteet, mutta kaihtaneet ihmistä. Poromiesten tullessa ne olivat liihotelleet läheiseen puuhun mulkoilemaan otollista hetkeä palata haaskalle jälleen.

* * *

□ PALLASTUNTURIN hotellia aiotaan laajentaa niin, että siitä tulee suuri kongressihotelli. Laajennuksen jälkeen hotelli olisi avoinna ympäri vuoden ja se tarjoaisi työpaikan 80 henkilölle.

* * *

□ SODANKYLÄN Orajärvellä kiintyi kalastusta harjoittavan väen huomio syksyllä siihen, että järvelle ilmaantui jättiläisparvi koskeloita. Ne jäivät Orajärven sulapaikkoihin kalaa saalistamaan ja siten kilpailemaan kalastajien kanssa. Nämä ovat sitä mieltä, että moinen jättiläislauma verottaa vankasti järven muikkukantaa.

* * *

□ SUSIKYRÖN avaimen omistaja!

— Muista, että avain on henkilökohtainen.

— Kun eroat yhdistyksestä, lunastaa Tunturilatu avaimesi takaisin sillä hetkellä voimassa olevan taksan mukaan.

— Älä lainaile avaintasi tuttavillesi. Susikyrö on tarkoitettu vain jäsenille.

— Miellyttävää Susikyrön matkaa Sinulle, toivoo

Johtokunta

□ YKSINÄINEN SUSI etsii yhteyttä muihin tunturisusiin tarkoituksenaan kiertää kairaa talvella 300—350 km:n verran. Jos veresi vetää tunturiin, otapa yhteyttä.

Susiterveisin
REIJO KANANEN
Kilo
Johannesburg

(Jatkoa 1. sivulta)

25

si saavutettu tuloksia, jotka nyt ovat näkyvimmin esillä. Sellaisia kuin Susikyrö.

Aktiivisia jäseniä olisi varmasti löytynyt enemmänkin, mutta monelle on asuinpaikka ollut ratkaiseva este. Tunturiladun toiminta on ollut Helsinki-keskeistä olosuhteiden pakosta. Uudet tunturikerhot eri puolilla maata ovat kuitenkin vilkastuttaneet toimintaa Helsingin ulkopuolella. Voi vain toivoa, että sama suuntaus jatkuu edelleen.

Ketään unohtamatta, tässä pitkä nimiluetteloja esittämättä, yksilöity, kaunis kiitos erityisesti Bjarne Lampénille ja Yrjö Pitkäselle.

Bjarne...

(Jatkoa 1. sivulta)

löysi sekä leikin- että talonomaisen keinonsa hänen kehittämästään tunturisusi-ideasta. Kun sitten susijoukko oli kasvanut lähes tuhantiseksi ja tunturilatulaisten jäsenmäärä ylittänyt mainitun luvun, tarvittiin jälleen toimintapohjan kehittämistä. Jam-Jamin toisena puheenjohtajakautena 1970—71 Tunturikerhotoiminta on laajentunut ja osoittautunut keinoksi, jolla susiajatus ja jatkuva lapinkäynti ovat jälleen pienten, kiinteiden, intensiiviseen toimintaan innostuneiden ryhmien kautta löytämässä Tunturiladun alkuaikojen tunnun. Suurillekin jäsenjoukoille on Jam-Jamin johdolla pyritty tietoisesti luomaan aktivisen ympärivuotisen toiminnan mahdollisuudet.

Kautta aikojen Jam-Jamia on luonnehtinut se, että hän kaikkein viimeiseksi olisi halunnut olla järjestöjohtaja, vaikka aatteellinen panos on "pakottanut" hänet tähänkin. Jam-Jam on ennen kaikkea ollut huippuerämaaretkeilijä, joka on aina ollut valmis etsimään uusia eräretkikohteita, kehittämään eräretkitaitoja ja kokeilemaan uusia erävarusteita. Poikki kairojen käyneet ahkioretket, lumeen yöpyminen tai — sianrakko hiihtokengässä ovat kaikki asioita, joita hän on ollut valmis kokeilemaan ja kertomaan kokemuksensa myös muille. Mittava on ollut se tunturieräretkeilyn propagandamäärä, joka Jam-Jamin kynästä on suoltunut eri aikakausilehtien palstoille. Propagandaa, tietoista tiedottamista ja tarkoituksellista tunturiaatteen markkinointia ovat auttaneet Jam-Jamin huippuluokan valokuvat ja korkeatasoiset kulttafilmit. Oma mainosarvonsa on ollut myös niillä monilla vieraskirjoilla, jotka hän on omakätisesti käynyt asettamassa eri huipuille. Lapintietoutta ja myönteistä suhtautumista ovat luoneet myöskin ne monet susiseremoniat, jotka hän on laatinut.

Jam-Jamin panos ei ole rajoittunut vain Tunturiladun hyväksi tehtyyn työhön. Pääjärjestö, Suomen Latu, on saanut käyteltäväkseen sekä hänen aatteellisen että ammattitaidollisen panoksensa. Jam-Jam on ollut pitkään Suomen Ladun hallituksen jäsenenä ja sen varapuheenjohtajana. Lisäksi hän on eri valiokunnissa ja Killopään rakennustoimikunnassa sekä tilintarkastajana asettanut taloudellisen asiantuntemuksensa Suomen Ladun käyttöön.

Onnittelemme ensimmäistä kunniasuttamme.

Nyt Teille tuntuva ajansäästö

Uutta Parkanon rataa käyttäen

nopeutuu päivämatkanne

HELSINKI-ROVANIEMI 4 ¼ t
HELSINKI-OULU 2 t
HELSINKI-SEINÄJOKI 1½ t

VR

HYVÄÄ MATKAA
VALTIONRAUTATIET